

CSONGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA
JAVASLATTEVŐ MUNKARÉSZ
2013.

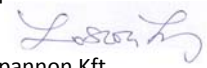

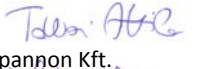

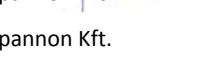
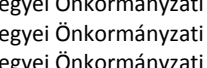

CSONGRÁD MEGYE TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

JAVASLATTEVŐ MUNKARÉSZ

MEGBÍZÓ:	Csongrád Megyei Önkormányzat 6741 Szeged, Rákóczi tér 1.
KÉPVISELŐJE:	Magyar Anna Csongrád Megyei Közgyűlés elnöke
GENERÁLTERVEZŐ:	Város-Teampannon Kft. 1053 Budapest, Veres Pálné u. 7.
KÉPVISELŐJE:	Koszorú Lajos

TERVEZŐK:

Koszorú Lajos TR 01-1346	területrendező tervező	Város-Teampannon Kft.
Szántó Katalin TR 01-2054	területrendező tervező	Város-Teampannon Kft.
Tábori Attila TR 01-0402	területrendező tervező	Város-Teampannon Kft.
Tóth Helga	környezetgazdálkodási mérnök	Város-Teampannon Kft.
Polgár Judit	szociológus	Üzenet Kft.
Gyabronka Péter	tervező	Város-Teampannon Kft.
Gyetvai Márton	tervező	Város-Teampannon Kft.
Vadász Csaba	főjegyző	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Major-Nánási Zsófia	osztályvezető	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Kovács Virág	területfejlesztési referens	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Zalányi Ágnes	idegenforgalmi referens	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Süléné Száraz Zsuzsanna	területfejlesztési referens	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Dudásné dr. Lukács Éva	területfejlesztési referens	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Balog Attila	térinformatikus	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Oláh Imre	területfejlesztési referens	Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal
Prof. Dr. Lengyel Imre	intézményvezető egyetemi tanár	SZTE Gazdaságtudományi kar
Dr. Imreh Szabolcs	egyetemi docens	SZTE Gazdaságtudományi kar
Dr. Lukovics Miklós	egyetemi docens	SZTE Gazdaságtudományi kar
Savanya Péter	PhD hallgató	SZTE Gazdaságtudományi kar

MUNKATÁRSAK:

Szilágyi Eszter	gyakornok
Balla Viktória	gyakornok
Fintha Máttyás	gyakornok
Koszorú Bálint	tervező

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés.....	3
Csongrád megye jövőképe 2030: Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén	6
Átfogó célok – 2014-2020.....	9
Csongrád megye stratégiai céljai a 2014-2020 programozási időszakra.....	12
Irányelvek	32
A területfejlesztési koncepció megvalósításának eszköz és intézményrendszere	35
Belső koherencia	37
Külső koherencia	38
Tervezési folyamat, társadalmasítás és legitimáció	40

BEVEZETÉS

A Csongrád Megyei Önkormányzat megkezdte a felkészülést a 2014-2020 közötti Európai Unió költségvetési ciklusra. A felkészülés egy többlépcsős **tervezési** – és nem utolsósorban **szervezési** – folyamatot jelent, mely a megye átfogó, **2030-ra előirányzott jövőképeinek és átfogó céljainak** meghatározásától a jövőkép megvalósulása irányába vezető **7 éves időszakot (2014-2020) átívelő stratégia és operatív program** megtervezésén át konkrét projektek előkészítésével zárul. Azzal, hogy külső szakértők – Város-Teampannon Kft, Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség – és a Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai közreműködésével kidolgozott Csongrád Megyei Területfejlesztési Koncepció – **Helyzetfeltárás** része széleskörű szakmai és helyi politikai véleményezés alapján véglegesített változatát a megyei közgyűlés továbbtervezésre alkalmasnak nyilvánította, a munka első fázisa lezárult.

2012 novemberében elindult a továbbtervezés és egyúttal a megyei önkormányzat kezdeményezésére felálltak azok a **munkacsoportok**, melyek – első lépésben – a megye egyes sajátos térségeit képviselő közgyűlési tagokból, a megyei önkormányzati hivatal munkatársaiból, a tervet kidolgozó szakértőkből, valamint a megye intézményhálózatáért felelős régi és új szervezetek képviselőiből állnak. A munka előrehaladtával további szakértők bevonására került sor (vízügy, közlekedésügy, szakmai kamarák stb.). A Csongrád Megyei Önkormányzat – az ún. partnerségi tervével összhangban – az alábbi munkacsoportok bevonásával kezdte meg a tervezést: a **Szeged központú városhálózati csomóponti térség**, a **Tájalapú integrált vidékfejlesztés** és a **Tisántúli iparosodó mezővárosok térsége** munkacsoportok térségi alapon, míg az ún. **Intézményi munkacsoport** szakpolitikák szerint szerveződött (oktatás, egészségügy, szociális ügyek). Az egyeztetési folyamat során igény mutatkozott további szakpolitikai egyeztetésekre az **agrárvertikum, a vízügyi kérdések és az energetika vonatkozásában**, melyek nagymértékben járultak-járulnak hozzá a koncepció továbbfejlődéséhez. A **Szakértői munkacsoport** a Helyzetfeltáró munkában résztvevő szakembereket foglalja magában és elsődleges feladata a Helyzetfeltárás és a Koncepció közötti koherencia feletti „örködé”, a SWOT elemzés továbbfejlesztése és a kidolgozásra kerülő célrendszer közötti összhang megteremtése. A tervezés második fázisa, a **Területfejlesztési Koncepció célhierarchiájának tervezete** e munkacsoportok közreműködésével formálódik. Csongrád megye jövőjének alakulása nagymértékben a globális és európai trendek (és annak nem vagy nehezen kalkulálható változásai) valamint az európai és a hazai területi és szakpolitikák által determinált, mely utóbbiak vonatkozásában a jelenleg hozzáférhető tervdokumentumokat, döntéseket tekintjük irányadónak.

A koncepció három fő része a **Jövőkép és az átfogó célok**, melyek 2030. évi célállapot meghatározására irányulnak, a **stratégiai célrendszer**, mely a 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési ciklusban megvalósítandó **területi, specifikus és horizontális célok**at, valamint az időszak területfejlesztési folyamatában érvényesítendő **elveket**, végül a **koncepció-kidolgozás szintjén, illetve időszakában már tudható-tervezhető eszközrendszert** foglalja magában. A koncepció megfelelő szintjein a vonatkozó területszerkezeti összefüggésekre is kitér.

EURÓPAI TRENDEK, EURÓPAI ÉS HAZAI TERÜLETPOLITIKA VÁRHATÓ HATÁSAI, LEHETSÉGES KOCKÁZATAI

Markáns folyamat a **klímaváltozás** (és az ezzel járó egyre gyakoribb szélsőséges időjárási, vízháztartási jelenségek), mely az energiatermelés- és felhasználás, valamint a mezőgazdaság területén stratégiai változásokat követel, míg az ivóvíz és az élelmiszer világpiaci felértékelődésével jár együtt. A változások hatásainak regionális és mikroregionális szintű felmérése és becslése legalább évtizedes felbontásban alapvetően meghatározhatja a tervezési időszakok kapcsán megoldandó illetve megelőzendő klímaváltozással kapcsolatos gazdasági és társadalmi problémákat. A természeti környezet változásaiból fakadó érzékenység szinte minden területen növekedni fog, ennek ellensúlyozásában egyrészt a társadalmi szintű adaptáció, másrészt az aktív beavatkozás szerepét kell kiemelni. Mindkét megközelítésnek érvényesülni kell a különböző tervezési szinteken.

Meghatározóak az évtizedeken átívelő európai **demográfiai trendek** (előregedés, igen alacsony termékenységi mutatók, makroregionális szintű **területi koncentráció** és a népsűrűség csökkenése Európa mind több térségében). Termékenység tekintetében a jelenlegi igen negatív tendenciák a jövőt is determinálják, hiszen jóval kevesebb szülőképes nő fog belépni a felnőtt korba, mint korábban. A vidéki térségekben a mezőgazdaság csökkenő népességeltartó képessége lassan beáll, de még nem zárultak le az (el)vándorlási folyamatok Európa szerte. Jelenleg egyre inkább az **adaptációs stratégiák**, illetve a **megváltozott helyzetben rejlő lehetőségek** innovatív hasznosításának stratégiai kerülnék előtérbe, melyeken belül – tudomásul véve a piaci szereplők kivonulását és a közsféra mozgásterének szűkülését – a **helyi civil társadalom és a helyi kisvállalkozások** növekvő – partnerségi – szerepet vállalnak. Több előrejelzés ugyanakkor **sokszerező környezeti migráció lehetőségét** is felveti már az elkövetkező évtizedekben, ami akár Magyarországot is érintheti, az ország relatív terület-, termőföld- és ivóvízbőségét számításba véve. Ez a demográfiai tendenciák szempontjából talán kedvező jelenség számos – kulturális természetű – konfliktus forrása lehet, kellő felkészültség híján.

Meghatározó a **tudás, az információ és a kreativitás** globális felértékelődése. Az európai trendek egyértelmű **összefüggést mutatnak a népességkoncentráció, valamint a kreativitás és a versenyképesség között**, miközben a **hálózatosság** (fizikai, infokommunikációs és társadalmi) **egyre nagyobb szabadságfokot biztosít a szinergiák kialakulásához** szükséges tudás- és információáramlás számára. Pozitív korreláció mutatkozik a **multikulturalitás és a kreativitás** között, noha a multikulturalitás kétségtelenül fokozódó társadalmi feszültségek forrása is.

Nehezen kalkulálható Európa (és a világ) **válságból való kilábalásának** üteme, valamint az **európai integráció folyamatának üteme** (lásd Szerbia, Törökország csatlakozási folyamata, Románia Schengeni határon belülré kerülése).

A megye számára meghatározó, hogy a területi koncentráció súlypontja Közép-Európa irányába látszik eltolódni, miközben **a megye rajta van azon az egyetlen nagy fejlődési tengelyen** (IV. Helsinki folyosó), mely Magyarországot ezzel az erősödő centrummal összeköti (Duna Régiót összekötő, legdinamikusabban fejlődő tengely).

Az **európai területpolitika** egyértelműen a **kohéziós politika folytatása** mellett, de a korábbi egyoldalú növekedéspolitika helyett az ún. „**bölcs** (tudás- és IKT /infokommunikációs-technológia/ alapú, innováció-orientált), **fenntartható** (társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból egyaránt) és **inkluzív** (szegénység és kirekesztés mérséklését prioritásként kezelő)” növekedés mellett tette le a voksot. Európai prognózisok szerint ez az a forgatókönyv, amely mellett a **fejlődés centrumából kiinduló „fejlettebb folyosók” 2030-ra elérik a magyar-román-szerb hármashatár térséget, melynek Csongrád megye is része**. Európa kiemelt prioritásként kezeli a **társadalom munkaerőpiaci aktivitását**, az ehhez szükséges **képességek és készségek** megszerzését és folyamatos bővítését, a **klímaváltozásra való adekvát válaszokat** és az **elszegényedési, kirekesztési folyamatok megfékezését**, illetve az európai kohézió erősítéséhez szükséges **határon átnyúló infrastruktúrafejlesztéseket**. A területpolitika továbbra is kiemelten kezeli a **városok** fejlesztését, a sokpólusú Európa megerősítését, a vidékfejlesztésben a **város-vidék kapcsolat** erősítését.

A **hazai területpolitika**, melynek fejlesztési mozgásteré az Európai Unió támogatási rendszere által jelentősen behatárolt, nagyvonalakban igazodik a fenti elhatározásokhoz, ugyanakkor a korábbi **országban belüli** – gyakorlatilag kudarcos – **felzárkóztató politika helyett az ország európai pozíciójának markáns javítására** helyezi át a hangsúlyt. Kiemelten szándékozik fejleszteni a Budapest Metropolisz Régiót és a **nagyvárosok hálózatát, az ún. külső városgyűrűt**. A gazdaságfejlesztésen belül a **húzóágazatokra fókuszál**: a megye szempontjából közülük különösen

lényeges az *IKT szektor és az egészségipar, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar*, továbbá az *ország energiafüggőségét mérséklő adottságok kihasználása*. A területpolitikai célrendszerben hangsúlyos szerepet kap a *felsőfokú oktatás-képzés*, és az általa generált *K+F potenciálok és eredmények fejlesztése, valamint a megújuló energia szektor* fejlesztésének szükségessége. Ezek a területek Csongrád megye fő kitörési pontjai között szerepelnek. A megye területén lévő földgázmezők és kitermelő-tároló kapacitások egy esetlegesen konzervatívabb energiapolitika esetén is kedvező pozíciót biztosíthatnak a térségnek.

A hazai területpolitika – az *inkább elfogadó, adaptív európai szemlélettől* eltérően – kiemelt feladatként határozza meg a *demográfiai trendek megfordítását*. Az országon belüli *migrációs folyamatok kihívásaival* mintha kevésbé néznének szembe a hosszú távú területpolitikai elképzelések, noha a rövidtávú igazgatási-intézményi racionalizációs lépések ezzel szorosan összefüggenek. Úgy tűnik, a megyékre fog hárulni a feladat, hogy *e racionalizálás eredményeként bekövetkező elkerülhetetlen életminőség-romlást adekvát, innovatív, a helyi társadalmat aktivizáló eszközökkel kompenzálják*.

Ígéretes a több megyét érintő *Homokhátság* kiemelt programtérsséggé nyilvánítása mind a Nemzeti Vidékstratégiában, mind pedig az Országos Területfejlesztési Koncepcióban, ugyanakkor a Tisza menti hét megye komoly összefogására épülő határozott kiállás esetén jó eséllyel elérhető, hogy ugyanezt a státuszt a hasonlóan komplex (és messze nem csak árvízhez kapcsolódó) konfliktusokkal terhelt *Tisza-térség* is kivívhatta magának. Szintén a (megye)határok figyelembe vétele nélkül kell vizsgálnunk többek között Szentés térségének fejlesztését, illetve a vízgazdálkodás problémakörét.

CSONGRÁD MEGYE KITÖRÉSI PONTJAI ÉS LEGJELENTŐSEBB KIHÍVÁSAI

Csongrád megye *makrotérsségi szinten is kedvező pozíciója* elsősorban a megyeszékhely Szeged, és vele egyre szorosabban együtt élő városok alkotta *városhálózati csomópont európai közlekedéscsoporthelyi helyzetének* és a *tudás- és információs társadalomba való integrációs szintjének*, azon belül az egyetem relatív kedvező nemzetközi státuszának köszönhető. *Fontos endogén energiák* a rendszerváltást az országos átlagnál kisebb veszteséggel túlélő *feldolgozóipari kapacitások* és az együttműködésben rejlő lehetőségeket is jól felismerő *intenzív kertészeti ágazat*, a *geotermikus energia felhasználás* dinamikus fejlődése, az *agrárium és az élelmiszeripar* egyes területeinek újraköltött kedvező piaci pozíciói, továbbá az *egyetem jelenlétének továbbgyűrűző hatásai* (IKT szektor növekedése, bontakozó kapcsolatok a K+F szektor és a gazdaság között). *Komoly turisztikai fejlesztési lehetőség rejlik* a megye felszíni vizeiben és további természeti-táji értékeiben, a meglévő gyógyturisztikai és örökség- illetve kultúrturisztikai kapacitásaiban és a már meglévő szolgáltatások továbbfejlesztésében.

Legfontosabb kihívások a hármashatár menti integrációt korlátozó *infrastrukturális hiányosságok*; a megye rendkívül erős kitettsége a *vízháztartás kilengéseinek* és a klímaváltozásnak; a *drámai népességfogyás egyes térségekben* és a megyét is jellemző igen *alacsony foglalkoztatási, képzettségi szint, korszerű készségek (nyelvtudás, IKT használat), továbbá a vállalkozói, illetve együttműködési kultúra komoly hiányosságai*. Kihívás továbbá a *gazdaság* bezártságából (non-traded jelleg), fejletlenségéből (alacsony hozzáadott érték, gyenge produktivitás), alacsony integrációs képességéből (kollaboratív intézmények: TÉSZ, klaszterek stb. hiánya, gyengesége) fakadó igen *alacsony jövedelemtermelő képessége*, valamint a hármashatár térség sok hasonló szereplője (különösen Temes megye) közötti *verseny kontra produktív hatása*. A mezőgazdaság és a korszerűsödő feldolgozóipar *csökkenő népességeltartó képességével* összefüggő zsugorodás a *fizikai és társadalmi infrastruktúra kialakult rendszerének fenntarthatatlanságát*, míg az elkerülhetetlen racionalizálás, megfelelő adaptációs technikák nélkül, *életminőség romlást* eredményez. A megye peremvidékein, elzártabb területein az életminőség romlása következtében az országos átlaghoz képest is igen magas a mentálhigiénés betegségek, az öngyilkosságra való hajlam aránya. A megye kulturális és természet értékei sokaságuk és elismertségük ellenére sem tudnak a tőlük remélt mértékű gazdaságfejlesztő, jövedelemtermelő erőforrásokká válni.

CSONGRÁD MEGYE JÖVŐKÉPE 2030: HATÁROKON ÁTÍVELŐ ÚJ TUDÁSRÉGIÓ EURÓPA TÉRKÉPÉN

A nemzetközi és hazai trendek, folyamatok, elhatározások és a megye adottságai alapján – továbbá feltételezve

- a felsőoktatás, a kapcsolódó K+F tevékenység és az oktatás-képzés egészének rövid időn belüli kedvező irányú konszolidációját,
- következetes, megye- és országhatár menti együttműködésekben alapuló távlatos, bátor és agilis, az európai célkitűzésekkel összhangban lévő országos és megyei területpolitikát,
- Európa fokozatos kilábalását a gazdasági válságból és az Európa 2020 stratégiában megfogalmazott új irány következetes végrehajtását,

alakítjuk ki megyénk jövőképét.

Ha megvalósulnak a régen tervezett infrastruktúrafejlesztések (M43 Aradig, határokon átívelő vasúti kapcsolatok újraépítése a szegedi híddal, korszerű irányító-szervező rendszerekkel felszerelt intermodális logisztikai infrastruktúra-kapacitás), akkor a három ország határán, az európai folyosók kereszteződésében fekvő Szegeddel, mint makroregionális szervezőközponttal, növekvő súlyú **transzregionális városhálózati-csomóponti térség jöhet létre.**

A legjobban elérhető szegedi egyetem köré szerveződő, több regionális egyetemet (Arad, Temesvár, Szabadka) összefogó tudástérség mágnesként vonzza a kreatív gazdaságot, az IKT szektort és más innovatív vállalkozásokat és – továbbgyűrűző („multiplikátor”) hatásként – az **őket kiszolgáló egészségipart, rekreációs ipart és szolgáltató szektort**, továbbá az **ezek által generált idegenforgalmat**. Az Európai Lézerközpont (ELI) megvalósulása e folyamat sarkalatos pontja. A közlekedési kapcsolatok javulásával Hódmezővásárhely, Makó, sőt Szentes is vonzóvá válik a megtelepedő innovatív vállalkozások és az őket követő szolgáltató gazdaság számára. A tudásgazdaság és az innováció különösen a **megye gazdaságának kulcselemeire, az agrárium és az élelmiszeripar** tudáshátterét szolgáló biotechnológiára és szabadalmakra, valamint az **alternatív energiaforrásokhoz** kapcsolódó kutatásokra, technológiai fejlesztésekre, innovációra fókuszálnak. A megye a megújuló energetika területén közép-kelet-európai nagyhatalommá fejlődik **különösen a geotermális és napenergetikai vertikum és az arra épülő kertészet vonatkozásában**. Fontos innovációk, szabadalmak szülehetnek ugyanakkor a Hódmezővásárhely- Orosháza Mezőtúr-Kunszentmárton városnégyeshez kötődő, több megyét érintő megerősödött szilikát- illetve a tágabban értelmezett, a textilipart is magában foglaló kreatív ipari klaszter tevékenységéhez kapcsolódva. A München-Bécs-Budapest-Istanbul fejlődési folyosóra szerveződő Szeged nagyváros-térség, kedvező hármashatár menti helyzetének és a tudatos, következetes építkezésnek köszönhetően **intermodális logisztikai szolgáltatásokban is egyre komolyabb szereplőként tud fellépni**. A dinamikus fejlődési tengelyekre való rácsatlakozás hatására a Tiszántúl gazdasági leszakadása és népességcsökkenése jelentősen mérséklődik, Makó és a vele egyre inkább együtt élő Kiszombor, illetve Szentes-Csongrád várospárok az agráriumban, élelmiszeriparban, valamint az egészségiparban játszott meghatározó szerepük mellett a jól elérhető nagyvárosi élelmiszeripari, járműipari, gépipari kapacitások jelentős beszállítóivá válnak.

A központi kormányzat, a különféle ágazatok, a helyi politika és társadalom – az ezredfordulót követő időszak negatív tapasztalatainak tanulságát leszűrve – a **Homokhátság és a Tisza-térség problematikáját**, kiemelten a klímaváltozásra való felkészülést, többé nem egyoldalú ágazati (vízügy, agrár, vidék, szociális, közlekedési, foglalkoztatási stb.) feladatként kezeli. Ennek következtében 2030-ra már jól láthatók a **vidékközpontok** (Kistelek-Mórahalom, illetve Csongrád-Szentes) **megerősítésére és a tájhasználat átalakítására épülő integrált térség- és vidékfejlesztés eredményei**. **E következetesen építkező folyamat egy korszerű technológiák** (IKT, megújuló energia, gépészeti, monitoring, feldolgozóipari) **lehetőségeit hasznosítani képes komplex, differenciált innovatív tájgazdálkodási rendszer felépítését szolgálja**. Eredménye 2030-ig az elvándorlási dinamika mérséklődése, a tartós foglalkoztatás és a táj jövedelemtermelő képességének mérsékelte, de tartós növekedése, az aszály és belvív általi károk mérséklése, esetleg a fenyegetettség jelentős csökkenése, a táj változatosabbá, vonzóbbá válása, a helyi gazdák megnövekedett szerepvállalása a vízi infrastruktúra karbantartásában és IKT eszközökre épülő működtetésében (feltételezve a szükséges rutint, jártasságot, tudást, készségeket). A természetes vizekben gazdagodó, tagoltabbá, változatosabbá váló táj, az itt működő, felújított gazdaságok a városrégióban bővülő fizetőképes kereslet kedvelt rekreációs

célterületévé válhat, biztosítva a szükséges keresleti hátteret egy integrált vízi, kerékpáros, ökoturisztikai infrastruktúra kiépítéséhez a Tisza mentén.

Megfelelő fizikai, információs technológiai infrastruktúra és szervezeti **hálózatok kiépítésével**, a megyei és települési önkormányzatok közötti és a települések egymás közötti **együtműködésére**, továbbá **a helyi társadalom és a kisvállalkozói réteg kapacitásaira** is építve (partnerség), a **korábbiánál hatékonyabb, eredményesebb és fenntarthatóbb ellátó, közszolgáltató rendszer** alakul ki, mely a foglalkoztatásban is jelentős szerepet játszik.

A MEGYE TÉRSZERKEZETI JÖVŐKÉPE 2030¹

- A megye térszerkezetében tovább erősödik a IV. Helsinki (M5-M43) folyosó dinamizáló szerepe, mely a tengely Arad irányú továbbépülésének, valamint a rákapcsolódást biztosító kelet-nyugati irányú közúti hálózati elemek (55-ös, 451-es főutak, algyői Tisza-híd-M47) minőségi és/vagy kapacitív fejlesztésének együttes következménye.
- Szeged makroregionális pozíciója markánsan javul azáltal, hogy a Nürnberg-Bécs-Budapest-Belgrád-Isztambul IV. Helsinki folyosót itt keresztezi a Fekete-tengertől az Adria-tengerig összeköttetést biztosító vasútvonal, továbbá a Tisza bekapcsolódása a déli irányú (Szeged-Belgrád-Duna-torkolat) belvízi szállításba.
- A megvalósuló határ menti közlekedési-gazdasági-intézményi integráció hatására kialakul egy három határon átnyúló, Arad, Temesvár illetve Szabadka térségét is magában foglaló, egymillió lakost meghaladó népességű, dinamikus urbanizálódó térség Szeged központtal. Makó és Hódmezővásárhely közvetítésével a nagyvárostérség fejlesztő hatása a Tiszán túli térségben is markánsan érzékelhetővé válik, miközben Szeged város agglomerációjába Mórahalom és Kistelek térségének mind nagyobb része integrálódik.
- A kapcsolatok javulásának hatására a Szeged- és Makó közötti kistelepülések népességmegtartó képessége is jelentősen javul, míg Hódmezővásárhely-Szeged kapcsolat fejlődésével Mindszentről és Szentesről is időben rövidül a megyeszékhely elérhetősége. A kiszombori határátkelés révén a Makó-Temesvár közötti romániai települések is a városhálózati csomópont részévé válnak.
- Az M5-ös tengelyhez való intenzívebb kapcsolódás révén a Körös mente térség (M 44-es és 451-es közúti folyosók által feltárt térség) városaiban (Csongrád-Szentes-Kunszentmárton-Szarvas) – 4 megye határtérségében – a gazdasági területek kihasználtsága dinamikus nő, a népességfogyás mérséklődése és a jövedelmek növekedése elsősorban a városi területek kihasználtságának növekedését eredményezi. Az agrártermelés és élelmiszeripar, valamint a feldolgozóipar bővülése a Körös menti térségben is korszerű differenciált logisztikai rendszerek kiépülését teszi szükségessé. Szolnoktól az M4-ből kiágazóan Kunszentmártonon, Szentesen, Hódmezővásárhelyen át a Bánáti útban folytatódó Tisza bal parti tengely megerősödése a Közép-Tisza vidék további kapcsolati lehetőségeit kínálja a Körös menti térség számára a dinamikusabb centrumok felé (Szeged, Szolnok).
- A vízgazdálkodás megújuló szemléletének megfelelően a 2007-2013 közötti fejlesztésekhez képest jelentősen módosul a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztése program. A Dóci víztározó új szemléletű és kialakítású megépülésével – Szegedtől Pusztaszeren és a Csongrádi Kisértén át, illetve Mártély és a Tisza-Kurca közötti térség klímaváltozáshoz való alkalmazkodása érdekében átalakult tájhasználatával egy tájképi értékekben és termékképeségben gazdag komplex ártéri és pusztai tájgazdálkodási zóna alakul ki.
- A Tisza, a Körös és a Maros a megye rekreációs térszervező hálózatává válik, ami a városhálózati csomóponti szakaszon – határon átnyúlóan – az urbanizálódó térség tagolásában és életminőségének megőrzésében-fejlesztésében javításában is meghatározó szerepet tölt be. A Tiszán, a Maroson és a Körösön továbbépülő vízitúra infrastruktúra-hálózat és a velük párhuzamosan kiépülő kerékpárutak fűzik fel és szervezik egységes rendszerbe a folyóktól távolabbi lágyabb turisztikai desztinációkat is.
- A folyók térszervező erejének megerősödését segítik a Csongrád-Szentes és Makó-Kiszombor településpárok összehangolt fejlesztése, a folyók és vízrendszerük (holtágak, vízfolyások, tározók stb) intenzívebb bekapcsolása a városok és gazdaságuk életébe.

---

¹ Csongrád megye optimista és pesszimista térszerkezeti jövőképét az 1. számú melléklet tartalmazza.

- A Homokhátság táj felszíni vizekben, fasorokban-erdőfoltokban, intenzív és szántóföldi kertészetekben, működő, életképes tanyákban gazdag tájjá válik a vízrendszer megújítása és a vele összehangolt tanyátérség-fejlesztések révén. Az önfenntartó és ökológikus technológiák elterjedésének következménye, hogy a helyi jelentőségű szélkerekek, napkollektorokkal felszerelt lakó- és gazdasági épületek, kisméretű biomassza-erőművek, helyi gyökérszénázás víztisztítók a tanyás tájnak éppúgy elengedhetetlen kellékeivé válnak, mint az egyre nagyobb alapterületű üvegházak. A vízrendszerrel és erdőfoltokkal összehangoltan kialakított ökológiai hálózatnak meghatározó szerepe van a táj rendezettségének fenntartásában.
- a Homokhátság és a Tisza-térség többszintű szervezésében kistérségi szinten a térség kisvárosai: Mórahalom, Kistelek, Csongrád játszanak szerepet, míg mikrotérségi szinten a jól elérhető egykori tanyasi iskolákhoz kapcsolódóan, vagy újonnan létrehozott többfunkciós tanyaközpontok alkotnak szerves hálózatot.
- Az európai agrárpolitika ösztönző hatására a Tiszántúli feketeföldi tanyás térség népességeltartó képessége is nő, a táj diverzifikáltabbá válik, nő az extenzív állattartásra használt gyepek, a halastavak, a szántóföldi kertészet és a megújuló, sűrűbbé váló felszíni vízrendszerhez és a térségen belüli kapcsolatokat erősítő alsóbbrendű úthálózatokhoz kapcsolódó mezővédő erdősávok aránya. A „zöld tanyák” korszerű technológiai kellékei itt is markáns tájalkotó elemekké válnak.

ÁTFOGÓ CÉLOK – 2014-2020

HÁRMASHATÁR MENTI VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTI TÉRSÉG: TUDÁSKONCENTRÁCIÓ, KOHÉZIÓ, KISUGÁRZÁS

A koncepció célhierarchiájának első átfogó célja a megye európai- és nagytérségi léptékben egyaránt kiemelkedően előnyös térbeli fekvésében és szerepében rejlő potenciálok maximális hasznosítása, a geopolitikai lehetőségek határáig. Ennek részeként szükséges a Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka vonatkozásában körvonalazható városhálózati pólustérség szoros funkcionális együttműködésen, kölcsönös kiegészítésen alapuló rendszerének felépítése (2. számú melléklet). E folyamat során egyaránt nélkülözhetetlen a három országra kiterjedő térség infrastrukturális rendszereinek megerősítése, határon átnyúló hiányainak megszüntetése és az arányos feladatmegosztáson alapuló szinergiák kisugárzó hatásának felerősítése. Így kiemelt feladat a közlekedési-, energetikai-, informatikai-, vízgazdálkodási hálózatok igényekhez dinamikusan illeszkedni képes rendszerének kialakítása és összekapcsolása, továbbá az intézményi keretek szükséges rugalmasságának (kooperációs szemlélet és feltételek) megteremtése.

A közép-európai viszonylatban is jelentős várossűrűsödés kohézióját, együttműködését, valamint nemzetközi súlyát a hármashatár mentén a közlekedési, gazdasági, településszerkezeti rendszerek összeillesztése teremti meg. A korábban a mezőgazdaság dominanciájával jellemezhető táj – Csongrád, Bácska, Békés, Bánát hagyományait megtartva és ápolva – több lábon álló gazdasági térséggé válik. A térség nagyvárosi központjai között integrált – közúti, vasúti – folyosók biztosítják az összeköttetést, a határok szervezeti és fizikai értelemben is átjárhatóvá válnak. A Szabadkától Temesvárig elnyúló városhálózati csomópontnak Szeged a természetes központja a XXI. század elején kialakulóban lévő közlekedési, logisztikai és tudásközponti szerepek alapján. Szeged a szomszédos országokból Európa és Budapest, valamint az Alföld északabbi térségei felé irányuló gazdasági kommunikáció közvetítővárosa. A kiépült nagytérségi szerepű gyorsforgalmi közlekedési hálózatok erőteljesen differenciálták a hagyományos közúthálózatra szerveződött városhálózatot, és még inkább kiemelték a korábbi nagyvárosok Szeged, Szabadka, Temesvár, Arad jelentőségét. A nemzetközi vasúti kapcsolatok fejlesztésének hatására a megépülő Kelet-nyugati fővonal (Fekete-tenger/Konstanca – Fiume) első üteme (Temesvár-Szeged-Szabadka-Baja) nagymértékben megerősíti a városeggyüttes észak-balkáni szerepét.

A térséget érintő további közlekedésfejlesztések úgy alakulnak, hogy a városhálózati csomópont megyén belüli fontos térszervező települései (Szeged, Hódmezővásárhely, Makó) erős szervező, ellátó és közvetítőszerepet töltenek be a vonzaskörzeteik felé. A nagy európai kapcsolatok kiszolgálása mellett a közlekedési hálózat akadályait jelentő folyókon és határokon átnyúlva, a helyi együttműködést lehetővé tevő „mikrokapcsolatok” sűrítése megerősíti a belső integrációt. További kohézióerősítő elem a szegedi kikötő, főleg a déli gazdasági kapcsolatok szempontjából.

A tudásközpontizáció folyamatában a térség egyetemei között felépülő kapcsolatok megerősítik az átfogó célként meghatározott tudásrégió szerepét. A kutatási szerepek fejlesztése során a biológia és lézer bázisok valamint az erre szerveződő alrendszerek mellett, az alternatív energetikára irányuló kutatások is a térségben koncentrálnak. A geotermikus, a nap- és a szélenergia hasznosítás terén a kutatás, tervezés mellett, a berendezések fejlesztése, gyártása is a pólustérség specifikumává lesz. A biológiai kutató bázis és a térség agrárvertikuma egyre szorosabb kapcsolatban válik a modern, tiszta/bioélelmiszerek tömegtermelésének bázisává. A hosszabb távú folyamatok során a kutatás egész térségre kiterjedő kohéziója nagymértékben és kedvezően alakítja az emberi erőforrásokat, a társadalmi mobilitást és a térségi identitást is.

A pólustérség kisugárzó hatásának erősítése érdekében a logisztikai és kereskedelmi kapcsolatok mellett a városhálózati együttműködések területfelhasználási, környezeti feltételeinek megteremtése is megvalósítandó feladat. A térség felemelkedése és megerősítése mindhárom ország elsődleges érdeke, ezért középtávon, a határon átnyúló kapcsolatokban komoly szerkezetváltásra van szükség. A jelenlegi együttműködések ki kell terjeszteni a területfejlesztésre, az infrastruktúrahálózatok összehangolt építésére, az intézményhálózat hosszabb távú programozott fejlesztésére és működtetésére is.

Kialakul a többszintű gazdaság, melyben a tudásgazdasággal szoros szimbiózisban érvényesülnek az innovációk és az új integrált termelési-gyártási rendszerek. A városeggyüttes versenyképessége – a város-vidék integrációra is építve – nagymértékben növekszik, kiemelkedve a Kárpát-medence délkeleti régióján belül.

A megyében található az európai fejlődési-közlekedési tengelyek csomópontja a Tisza és a Maros torkolat térségével. Az európai léptékű Tiszára szerveződő ökológiai folyosó mindhárom országot érinti, és rendkívül változatos adottságaira alapozva turisztikai potenciálja is hasznosul. A több lábbon álláson belül a Tiszára és a Marosra alapozó rekreáció és turizmus jelentős fejlődésen megy át, húzóágazattá válhat a termál- és az ökoturizmus is, ez utóbbi különösen a három tájvédelmi körzet (Körös-éri, Pusztaszeri és Mártélyi Tájvédelmi Körzet) természeti értékeire alapozva. A desztináció turisztikai vonzerejét a városhálózat különlegesen szép és sajátos történelmi emlékei és kulturális adottságai teszik teljessé. A határ megnyitásával a turisztikai régió Szegedtől délre is dinamikusabban terjeszkedik.

KLÍMAVÁLTOZÁSRA REAGÁLÓ INNOVATÍV GAZDASÁG ÉS ERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS

Az átfogó cél 2030-ig történő elérésének alapja a kényszerhelyzet és a kiváló megyei potenciálok páratlan együttállása. Csongrád megye ugyanis különleges kettősséget hordozó pozícióból fordulhat rá a 2014-es évvel elkezdődő programozási időszakra: a klímaváltozásra való reagálás kényszere egyben rendkívüli kitérési lehetőségeket is hordoz. Az éghajlati viszonyok megváltozásából adódó kedvezőtlen hatások csillapítása érdekében gyakorlatilag minden fejlesztési tevékenység során szem előtt tartandó, horizontálisan beépülő és sokszor szigorú korlátozásokat jelentő környezeti-, fenntarthatósági szempontok mellett az alternatív energetikai megoldások irányába történő markáns elmozdulás újszerű, dinamikusabban fejlődő gazdasági ágazat kibontakozását eredményezheti.

A megye megújuló energetikai potenciálja és az alkalmazás terén elért eredmények európai szinten is igen jelentős erőforrást jelentenek, ráadásul a kiaknázható lehetőségek sok esetben a megye hátrányosabb helyzetű térségeiben lelhetőek fel. A megújuló potenciálokra alapozva az elmaradottabb térségekben is a gazdaság több szektorát felölelő húzóágazatok fejlődhetnek ki: a már napjainkban is hangsúlyos, geotermiára épülő turisztikai szolgáltatások mellett az agrárgazdálkodás teljes vertikumában növelni lehet a megújuló energiafelhasználás arányát, valamint e potenciálok hasznosításával a megyei feldolgozóipar is kivételes versenyelőnyre tehet szert. A felhasználás növekedésével elérhető az a kritikus nagyságrend, amely a megújuló energiafelhasználáshoz szükséges háttérpári, szolgáltató és kutatási kapacitás (infrastruktúra, humánerőforrás, vállalkozások, oktatás-képzés) felépülésének alapjául szolgálhat. Mindez azonban igényli és feltételezi a geotermikus potenciál tudatos, tervszerű és egyben takarékos felhasználását az erőforrások hosszú távú megőrzése érdekében.

Csongrád megye jelentős része a klímaváltozás következményei által legjelentősebben veszélyeztetett térségek közé tartozik, átlagos adaptív kapacitása – európai és országos összehasonlításban, de a Dél-Alföld egészére jellemzően is – igen gyenge. A természeti adottságok megváltozása elsősorban a mezőgazdaságból élők megélhetését veszélyezteti közvetlenül, de az ahhoz kapcsolódó feldolgozóipari láncolatokon való átgyűrűzésének gazdasági hatásai mellett negatívan befolyásolhatja a megye lakosságának életminőségét is. A következő évtizedekben várható szélsőséges klimatikus jelenségek kezelésében az ENSZ éghajlat-változási keretegyezményében foglaltaknak megfelelően az adaptáció (alkalmazkodás) és mitigáció (hatáscsillapítás) eszközeinek egymást kiegészítő alkalmazásával lehet fellépni. Ennek megfelelően a megye stratégiai céljainak együttesen a megelőzés, felkészülés és a dinamikus alkalmazkodás teljes spektrumának környezeti, társadalmi és gazdasági feltételeit meg kell teremtenie.

A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás komplex és holisztikus keretben történő megvalósításának a Homokhátság és a Tisza-mente kiemelt fókuszterületei. E területeken a térségi víz- és tájgazdálkodási, illetve energetikai rendszerek fejlesztésének kényszere mellett - ahol szükséges - a termelés szerkezet célirányos átalakításával, újrapozicionálásával, a népesség készségeinek fejlesztésével, a térség eltartóképessége is növekedhet.

VÁLLALKOZÓ KEDVŰ, JÓL KÉPZETT TÁRSADALOMRA ÉPÜLŐ KOOPERÁLÓ GAZDASÁG A MEGYEI HÚZÓÁGAZATOK BÁZISÁN

A harmadik átfogó cél a gazdaság- és a társadalomfejlődés sokoldalú összefonódására épülő stratégiák előtérbe helyezését fejezi ki. Ehhez a célhoz kapcsolódó stratégiák a piaci szféra (jelentős foglalkoztató, és adófizető kapacitású, valamint a térség gazdasági arculatát meghatározó nagyvállalatok és kkv-k), a közsféra (állam, régió és megye, kistérségek-járások és helyi önkormányzatok) és a civilszféra (helyi társadalom, helyi-térségi keresletre épülő mikro – és kisvállalkozók, és civil szervezetek) szereplőinek szektorokon belüli és szektorokon, kormányzati szinteken átívelő összefonódására, együttműködésére épülnek.

A megye gazdasági struktúrájában és a foglalkoztatásban jelentősen nő az agrárium élőlétszám-igényes ágazatainak szerepe (kertészet, állattenyésztés, halgazdálkodás, tájfenntartás, természetmegőrzés) és az ezekhez kapcsolódó

háttér és feldolgozóipar. Emellett a megújuló energiahasznosításhoz és az energiahatékonyságot növelő fejlesztésekhez kapcsolódó ipari, építőipari, szolgáltató, tervező és K+F tevékenységek válnak a megye regionális gazdasági arculatát meghatározó tényezővé, amihez a termál- és gyógyvízre épülő egészségmegőrző-gyógyító és turisztikai ipar is természetes módon tud kapcsolódni. A vállalkozásfejlesztés és foglalkoztatottság növekedésének harmadik fontos csoportját a rendszerváltás előttről megörökölt, megújult és megerősödött feldolgozóipari ágazatok alkotják, melyek igen jelentős szakképzett és kevésbé képzett munkaerőt is lekötnek. Fontos foglalkoztatási tényezőnek számít a megerősödő környezetgazdálkodás és a vidéki helyi gazdaság szinergikus megerősödése, ami a foglalkoztatás mellett a vidék jövedelemtermelő, népességmegtartó képessége szempontjából is meghatározó tényező. A mezővárosi és a tanyás kulturális örökség megőrzése, az intézményrendszer megújítás, turizmusfejlesztés és életminőség javítás összehangolásával jelentős szabad építőipari kapacitások köthetők le a gazdaság talpraállásának időszakában, a városokban és a vidéki térségekben. A megyében erősödő IKT szektor új, dinamikusan fejlődő kisvállalkozásai kiemelt szerepet játszhatnak a kistelepülések információs társadalomba való integrálásában. A csatlakozáshoz szükséges feltételek és infrastruktúra fejlesztésében, hozzáférések akadálymentesítésében, a szükséges szoftverek kidolgozásában és a kapcsolódó szolgáltatások biztosításában (kézségek fejlesztése, e-önkormányzat, e-egészségügy, e-oktatás) nélkülözhetetlen ez a szféra. Gazdaság- és vállalkozásfejlesztés, oktatás, képzés, készségfejlesztés, életminőség-fejlesztés, foglalkoztatás, környezetbiztonság és -minőség, szociális biztonság-növelés, egymással összehangolt, integrált programokban valósulnak meg. E programokban az integráció mind térségi szinten, mind tartalmilag, mind pedig a végrehajtás partnerségi rendszere tekintetében érvényesül.

Az intézményhálózat megújításának (újrastrukturálásának) alapja a keletkező társadalmi haszon elismerése, szemben azzal a korábbi megközelítéssel, hogy a közintézmények csak pénzt visznek el. Ennek meghatározó eleme az intézményhálózat jelentős foglalkoztató kapacitása, különös tekintettel a képzett női munkavállalókra. Meghatározó a szerepe az aktív korú népesség munkaerő-piaci készségeinek, képességeinek növelésében is, az oktatás-szakképzés révén. Kiemelkedő a szerepe a foglalkoztatás feltételeinek biztosítása a gyermekjóléti, és idősellátó intézmények révén és a kulturális, egészségügyi, esetenként oktatási és sport intézmények közvetlen részvétele a gazdaságban (költégtérítéssel szolgáltatások, turizmus, magán bentlakásos intézmények, stb.). Az elöregedő, csökkenő népességű vidék életminőségének javításához szükséges új szolgáltatások (alkony gazdaság) új foglalkoztatási formákat igényelnek, lehetőséget biztosítva munkaképes korú, de a munkaerő-piacról kiszorult rétegek reaktiválására is. E kapcsolatok az intézményfejlesztésbe történő befektetés többszörös megtérülési lehetőségeire mutatnak rá, ugyanakkor a gazdasági és társadalmi megújulás közötti szinergiát is jól megvilágítják. A fejlesztések során kulcsszerepet játszanak a vállalkozások és a velük kooperáló, általuk támogatott szakképző intézmények közös fejlesztései, illetve a szociális és szakképző intézmények közötti együttműködésben megvalósuló fejlesztések.

Az átfogó cél azt fejezi ki, hogy nincs fejlett gazdaság egészséges társadalom nélkül, és nincs fejlett intézményrendszer egészséges gazdaság nélkül. A térségfejlesztési programok felépítése olyan, hogy a társadalmi és gazdasági kihívásokra szinergiát felszabadító válaszok születnek, miközben, mintegy járulékos hatásként felépül a térség saját lábára állásához nélkülözhetetlen együttműködés kultúrája is. Ez a megközelítés alapvető szemléletváltást, innovatív programozást igényel, és a gyakorlatban a partnerségi technikák magas fokú elsajátítása mellett valósul meg. A rendkívül alacsony foglalkoztatottsági mutatóval rendelkező hazai gazdaság – és ezen belül is gyenge Dél-Alföld – középtávú érdekeinek nagyon is megfelel az elkövetkező uniós költségvetési ciklus kiemelt prioritása, amely a foglalkoztatás növekedésére, a munkaerőpiac szélesítésére, illetve a munkaerőpiacról kiszorult emberi erőforrás reaktiválására irányul.

CSONGRÁD MEGYE STRATÉGIAI CÉLJAI A 2014-2020 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAKRA

Csongrád megye stratégiai célrendszere a 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési ciklus idején megvalósítandó célokat és a prioritásokra vonatkozó előzetes javaslatcsomagot tartalmazza. Külső tervezési környezetként az Európa 2020 Stratégia, az Európai Területi Agenda 2020, az Európai Közös Stratégiai Referenciakeret, a Nemzeti Vidékstratégia és Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (2013. január 31-én publikus állapota) biztosítja a lehetséges mozgásteret. A stratégiai célrendszer alapjául a 2030-ra meghatározott jövőkép, az átfogó célok, és a 2012 második félévében készült Helyzetfeltárás szintézisaként készült SWOT értékelés és fejlesztési irányok, továbbá a 2012 novembertől e dokumentum jóváhagyásáig lezajlott egyeztetések szolgálnak.

Csongrád megye **három területi stratégiai cél és négy specifikus stratégiai cél** mentén tervezi a következő 7 év területfejlesztési folyamatait rendszerbe szervezni. Ezek mentén kerülnek kidolgozásra a megye operatív programjai 2013 második félévében. A koncepcióban meghatározott prioritások indikatív jellegűek, véglegesítésük – pontos finanszírozási keretszámok figyelembevételével – az operatív programozás feladata. A megyei területfejlesztési koncepcióban meghatározott horizontális célok kiegészítik az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban megfogalmazott horizontális célokat. A horizontális célokhoz nem tartoznak külön operatív programok. Érvényesítésük módját a területi és specifikus célokhoz kapcsolódó operatív programok határozzák meg, mind országos, mind pedig megyei szinten. A horizontális célok egy részének, vagy akár mindegyiknek érvényesítése konkrét programokban, projektekben a támogatáshoz való hozzáférés feltétele lehet, vagy érvényesíthetők választható módon (bónuszpontok).

A 2014-2020 közötti időszak megyei stratégiájának fő hívószavai: **FÖLD, VÍZ, INNOVÁCIÓ, SZINERGIA**. E hívószavak átfogóan és komplexen utalnak a megye legfőbb értékeire, kihívásaira és feladataira a következő területfejlesztési ciklusban. Csongrád megye célrendszere az alábbiak szerint épül fel:

Területi stratégiai célok

- T1. Szeged – Szabadka – Hódmezővásárhely – Makó – Arad - Temesvár város-hálózati csomópont felépítése
- T2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben
- T3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábbon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon

Specifikus stratégiai célok

- S1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése
- S2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése
- S3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése
- S4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés

Horizontális célok

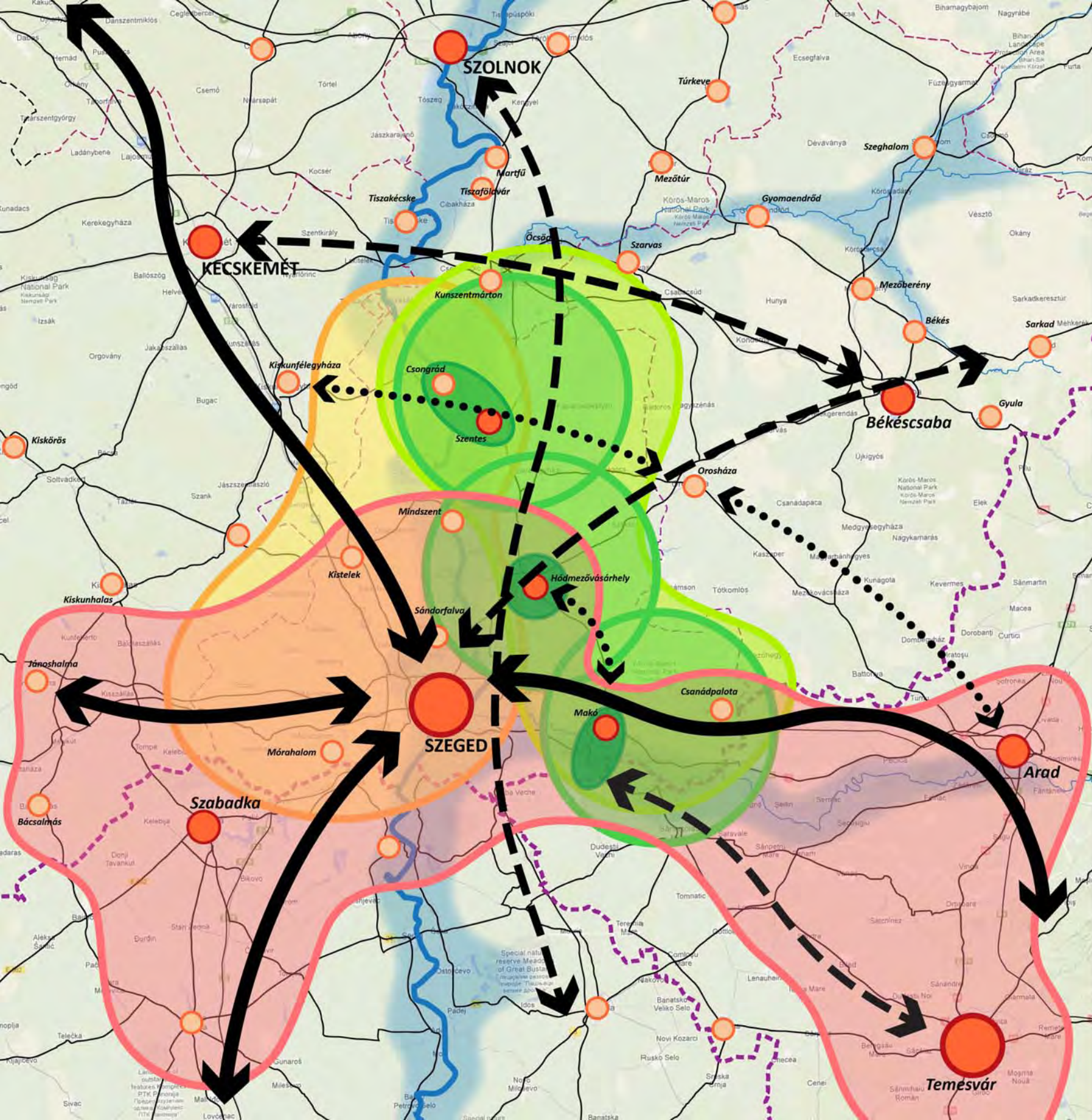
- H1. Az értelmes és tartós foglalkoztatás növelése és társadalmi-intézményi feltételeinek javítása
- H2. A hármashatár-helyzet előnyeinek kibontakoztatása
- H3. Az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, valamint a helyi közösségek integrált, összehangolt fejlesztése, a szociális érzékenység fokozása

JÖVŐKÉP 2030 <i>Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén</i>					
Átfogó célok (2020)	A.1. HÁRMASHATÁR MENTI VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTI TÉRSÉG: TUDÁSKONCENTRÁCIÓ, KOHÉZIÓ, KISUGÁRZÁS	A.2. KLÍMAVÁLTOZÁSRA REAGÁLÓ INNOVATÍV GAZDASÁG ÉS ERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS		A.3. VÁLLALKOZÓ KEDVŰ, JÓL KÉPZETT TÁRSADALOMRA ÉPÜLŐ KOOPERÁLÓ GAZDASÁG A MEGYEI HÚZÓÁGZATOK BÁZISÁN	
STRATÉGIA 2014-2020 <i>Föld – Víz – Innováció – Szinergia</i>					
Stratégiai célok (2020)	Területi célok (2020)	T.1. SZEGED-HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-MAKÓ-ARAD-TEMESVÁR-SZABADKA VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT FELÉPÍTÉSE	T.2. KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁS ÉS INTEGRÁLT VÁROSTÉRSÉGEK KIÉPÍTÉSE A HOMOKHÁTSÁGON ÉS A TISZA-TÉRSÉGBEN		T.3. MEZŐVÁROS-TÉRSÉGEK ÖSSZEHANGOLT, INTEGRÁLT FEJLESZTÉSÉRE ÉPÜLŐ TÁRSADALMI MEGÚJULÁS ÉS TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG KIBONTAKOZTATÁSA A TISZÁNTÚLON
	Specifikus célok (2020)	S.1. AZ INNOVÁCIÓS-KAPACITÁS ÉS -TELJESÍTMÉNY KOMPLEX MEGERŐSÍTÉSE, A TUDÁSREGIÓ FELÉPÍTÉSE	S.2. A TELJES AGRÁRVERTIKUM EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, INNOVÁCIÓRA ÉS ALKALMAZKODÁSRA ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE	S.3. AZ ALTERNATÍV ENERGIA VERTIKUM FELÉPÍTÉSE, A KIEMELKEDŐ ORSZÁGOS POZÍCIÓ ALAPJAINAK KISZÉLESÍTÉSE	S.4. A MEGYE HÚZÓÁGZATAINAK VERTIKÁLIS ÉS HORIZONTÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEKRE ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE, KITÖRÉSI PONTOKRA ÉPÍTŐ HELYI GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS
Horizontális célok (2020)	H.1. ÉRTÉKTEREMTŐ ÉS TARTÓS FOGLALKOZTATÁS NÖVELÉSE ÉS TÁRSADALMI-INTÉZMÉNYI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA H.2. A HÁRMASHATÁR-HELYZET ELŐNYEINEK KIBONTAKOZTATÁSA H.3. AZ ESÉLYEGYENLŐSÉG, A KÖZ- ÉS KÖRNYEZETBIZTONSÁG, VALAMINT A HELYI KÖZÖSSÉGEK INTEGRÁLT, ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSE, A SZOCIÁLIS ÉRZÉKENYSÉG FOKOZÁSA				

A MEGYE EGYÜTTKEZELENDŐ FEJLESZTÉSI TÉRSÉGEI ÉS KAPCSOLATAI

- Városhálózati csomópont
- Mezőváros-térség
- Szentcsongrád várospár
- Hódmezővásárhely
- Makó térsége
- Komplex tájgazdálkodás térségei: Homokhátság és Tisza mente
- Tiszamenti "ökosztráda"

A célokat és a hozzájuk rendelt tervezett prioritásokat az alábbiakban mutatjuk be:

T.1. TERÜLETI CÉL	SZEGED-HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-MAKÓ-ARAD-TEMESVÁR-SZABADKA VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT FELÉPÍTÉSE
RÖVID LEÍRÁS	<p>A cél a Szeged központú, a Temesvár-Arad-Szeged-Szabadka nagyváros-négyes által dominált, zónában élő 1 millió főt meghaladó népességű hármastérség további intenzifikálása, sokrétű infrastrukturális, gazdasági, intézményi összekapcsolása és ezzel egy jelentős befektetés-vonzó képességű és kisugárzású agglomerálódó, együttműködő térség kialakítása.</p> <p>Ahhoz, hogy a térség valódi pólusrégióvá tudjon fejlődni, alapvető feltétel a belső hiányzó kapcsolatok kiépülése, ugyanakkor fontos a kapcsolatok erősítése e belső magon túl, különös tekintettel Újvidék-Belgrád, Baja-Pécs, Békéscsaba-Debrecen-Nagyvárad irányába. E kapcsolatok a köztes térségek jobb elérhetőségét és egyúttal Szeged város regionális központ szerepének megszilárdulását is elősegítik. A cél megvalósulására jó esélyt adnak a már jelentős mértékben kiépült közúti folyosók és a határon átnyúló kapcsolatok erősítésére irányuló kiemelt európai szándék. Elkerülhetetlen ugyanakkor, hogy a nagyvárosok mindegyike felismerje ennek előnyeit, illetve az együtt nem működés hátrányait. Szeged központi szerepét közlekedésgéográfiai pozíciója megkérdőjelezhetetlenné teszi, ugyanakkor e pozíció további megerősítéséhez alapvető feltétel a közúti és vasúti híd megépülése, az M43-as továbbépülése Aradig, a hiányzó-leromlott vasúti szakaszok rekonstrukciója, továbbá a Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Szabadka városnégyes és a kapcsolódó települések, mint belső mag (lehetséges határon átnyúló ITI célterület) erőteljes funkcionális várostérséggé fejlesztése. Tovább erősíti a Szeged központú várostérség súlyát a Bánáti út, mely a Vajdaság északi területeinek kisebb városait is bekapcsolja a szegedi agglomerációba, továbbá szintén a megyeszékhely térségének pozícióját erősítheti a Szeged-Baja-Pécs kapcsolatok javulása-megvalósulása.</p> <p>A városhálózati csomópont európai és országos pozíciója alapvetően az ELI és a hozzákapcsolódó Biopolisz Park megvalósulására, ezzel összehangoltan a SZTE mint oktató és kutatóközpont nemzetközi pozíciójának megerősítésére, továbbá a várostérség logisztikai központ szerepének fejlesztésére épülhet, az utóbbi vonatkozásban Araddal is szorosan együttműködve, ahol a IV. Helsinkifolyosó vasúti szállítási hálózati eleme eléri a térséget. Szeged logisztikai fejlesztését az új közúti és a szintén 2020-ig megvalósítandó, de a távlati nagysebességű vasutat is figyelembe vevő vasúti híd összefüggérendszerében indokolt megvalósítani, biztosítva a vízi szállítás bekapcsolásának és ezzel egy trimodális rendszer kialakításának lehetőségét is. Nemzetközi jelentőségűvé növelhető a térség olimpiai evezősport-felkészítő szerepe.</p> <p>Szeged szűkebb (30-40 km-es) gyűrűjében – (elő)városi jellegű kapcsolatok továbbfejlesztésére építve – akár alapvető városi és városkörnyéki funkciók tekintetében is indokolt és lehetséges az együttműködés kialakítása (foglalkoztatás, egészségügy, kultúra, középfokú oktatás-képzés, hivatali funkciók, kereskedelem-szolgáltatás, illetve a vidék által nyújtott szolgáltatások, mint élelmiszerellátás, sport, szabadidő, környezeti-ökológiai szolgáltatások), addig a tágabb gyűrű tekintetében a napi kapcsolatot kevésbé igénylő felsőoktatás, klaszterek, beszállítói hálózatok, K+F együttműködések, turizmus stb. az együttműködés kiemelt területei.</p> <p>A városok és a városkörnyéki települések kapcsolatrendszerében a korábbi alá-fölérendeltségi viszony helyett integrált város-vidék kapcsolatok kialakítása a cél, ahol a munkamegosztás kölcsönös előnyökre épül, a fenntarthatóság erősítését kiemelt feladatnak tekintve. A térség kiváló adottságait kihasználva minimálisra csökkenthetők az élelmiszerek, az energia, az ivóvíz, a rekreációs célpontok elérhetőségét-hozzáférhetőségét szolgáló mozgások, szállítások. Jelentősen csökkenthető az ingázás környezeti terhelése a közösségi közlekedés és a kerékpárhasználat fejlesztése révén. Markánsan növelhető a megújuló energiaforrások részaránya és a csapadékvíz helybentartása. A meglévő lakóterületek minőségi fejlesztésének, lehetséges intenzifikálásának ösztönzése új, extenzív lakóterületek fejlesztése, meglévő gazdasági területek telephely-vonzó képességének növelése zöldmezős fejlesztések helyett, a településüzemeltetés településcsoportonkénti összehangolása a településüzemeltetés növekvő költségeinek ellensúlyozása érdekében. Klímatudatos településfejlesztésre van szükség.</p>

T.1. TERÜLETI CÉL	SZEGED-HÓDMEZŐVÁSÁRHELY-MAKÓ-ARAD-TEMESVÁR-SZABADKA VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT FELÉPÍTÉSE
PRIORITÁSOK	<p>1. Szeged-Szabadka-Arad-Temesvár hiányzó makroregionális közúti és vasúti hálózati elemeinek és hídjainak kiépítése, trimodális logisztikai térség infrastrukturális feltételeinek megteremtése (Szeged vasúti híd megépítése, M43 továbbépítése, Baja-Szabadka-Szeged-Temesvár vasútvonalak helyreállítása, korszerűsítése elővárosi forgalomra is tekintettel, Bánáti út és a kapcsolódó Maros híd megépítése, városok elérhetőségének javítása a megye távolabbi részeiből, a szomszédos megyékből és Bánáttól, hármashatár-térség összehangolt, munkamegosztásra épülő gazdasági-logisztikai szerepének megerősítése: ipari parkok, klaszterek, KKV-k, határon átnyúló K+F együttműködések segítése)</p> <p>2. A városhálózati csomópont európai és országos pozíciójának megerősítése (K+F potenciál bővítése, a három országra kiterjedő városhálózati csomópont közös arculatépítése és térségmarketing felépítése az Európai Duna Régió belüli stratégiai pozíciójának erősítésére építve, DKMT együttműködés, klaszterek, triple helix együttműködések, a szegedi sportcentrum országos felkészítő szerepének erősítése a nemzetközi jelentőségű evezősportra építve)</p> <p>3. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Szabadka funkcionális várostérség elővárosi és városi közlekedési rendszerének összehangolt továbbfejlesztése (Szeged városi közúti híd, a Tisza-híd bővítése a 47 sz. főúton, elővárosi vasút, intermodális eszközváltó pontok, kerékpáros infrastruktúra, egységes és összehangolt, járműtárolást is integráló tarifarendszer, városok térségi elérhetőségének javítása)</p> <p>4. A városhálózati csomópont fenntarthatóságának, energiahatékonyágának, élhetőségének, gazdasági és turisztikai versenyképességének összehangolt, munkamegosztásra épülő integrált fejlesztése (egészségügyi-szociális-oktatási intézmények minőségjavító, hatékonyságnövelő együttműködésére és munkamegosztására épülő fejlesztése, üzleti szolgáltatások, regionális vonzerejű kínálatok, kulturális központ funkciók további erősítése, várostérségi, város-vidék integrációra épülő összehangolt TDM-térség fejlesztése, funkcióbővítő és szociális integrált városrehabilitáció az energiahatékonyág és a vízhasználat hatékonyságának növelésével, a 2007-2013 közötti rehabilitációk folytatásaként)</p> <p>5. A városhálózati csomópont kisvárosai és községei környezetminőségének, klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének és vonzerejének megerősítése, a helyi gazdaságok térségi piacba integrálása (a lakókörnyezet élhetőségének fejlesztése elérhetőség és infrastrukturális szintek javítása; intenzív bekapcsolódás a nagyváros-térségi gazdaságba és szolgáltatórendszerbe: térséget ellátó élelmiszervertikum és helyi piacok, helyi szolgáltatások, rekreációs kínálatok, alkonygazdaság, szociális ellátó intézményhálózat fejlesztése; klímatudatosság: energiahatékonyág, megújuló energia, integrált vízgazdálkodás-vízviszatarítás, ökológiai szolgáltatások és tájdiverzitás)</p>
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	<p>T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben</p> <p>T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábbon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon</p>
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	<p>S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése</p> <p>S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése</p> <p>S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitorési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés</p>

T.2. TERÜLETI CÉL	KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁS ÉS INTEGRÁLT VÁROSTÉRSÉGEK KIÉPÍTÉSE A HOMOKHÁTSÁGON ÉS A TISZA-TÉRSÉGBEN
RÖVID LEÍRÁS	<p>A stratégiai cél hangsúlyozottan integrált programok megvalósítását ösztönzi, részben a vízügyi igazgatóságok által kezdeményezett nagyléptékű komplex vízügyi beruházások komplex vidék- és térségfejlesztési programokba integrálásával, részben alulról jövő kezdeményezések felkarolásával. A vízügyi, a területfejlesztési és a vidékfejlesztési elemek integrációját az garantálhatja, ha azok Integrált Területi Beruházás (ITI) vagy Közösség által vezérelt helyi fejlesztés (CLLD) keretei mentén valósulnak meg.</p> <p>A két tájgazdálkodási térségben alapvető jelentőséggel bír a kisvároshálózat megerősítése, összehangolt, munkamegosztásra épülő fejlesztése és a város-vidék integráció erősítése. Nem hagyható ugyanakkor figyelmen kívül a megyeszékhelytől távolabbi térségek népességfogyási trendje és a szociális-mentáhygiénés problémák szaporodása sem. A sajátos adottságú térségekben létrehozható tájgondnokság az integrált vízrendszerek működtetésében, tájfasításban, erdősítésben, élőhelyek kialakításában játszik meghatározó – foglalkoztató – szerepet. A Homokhátság és a Tisza-térség fejlesztése, a fenti szempontok érvényesülése mellett, alapvetően eltérő irányú.</p> <p>A Homokhátság integrált fejlesztésének kulcselemei a tanyás táj és az ott működő versenyképes (lehetőség szerint energetikailag önálló) kertgazdálkodás komplex fejlesztése, a tájstabilitást, az élhetőséget és a kertgazdálkodási vertikum (háttéripár, feldolgozás, logisztika, energia- és vízgazdálkodás, természetvédelmi területek, humán erőforrás) versenyképességének és fenntarthatóságának javítását középpontba helyezve. A Homokhátság két városa, Mórahalom és Kistelek fejlődési dinamikájának fenntartása nagymértékben segítheti a megyehatár menti leszakadó területek felzárkózását. Ehhez hozzájárulhat az egészségturisztikai lehetőségek (fürdők, gyógyászati létesítmények, szikes tavak mikroklimája), öko- és ifjúságturisztika kihasználása, továbbá az Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark nemzeti zárandokhelyé válása (a Park kínálatának bővítése, színesítése), illetve a turisztikai szolgáltatások összehangolása Ám ezen túlmenően a leszakadást mérséklő programokra is szükség van. Vízháztartási, foglalkoztatási és táji változatosság szempontból is fontos a kertgazdálkodás és turizmus mellett az erdősítés, utak fásítása, vizes élőhelyek kialakítása, gyümölcsösök telepítésének ösztönzése, az új KAP rendszerrel is összhangban és a klímaváltozás hatásait szem előtt tartva.</p> <p>A Tisza-térség fejlesztésének prioritásai a Tisza Stratégia megalapozása c. dokumentumra épülnek (3. számú melléklet). A koncepció az integrált vízgazdálkodáson alapuló komplex tájgazdálkodás már működő helyi kísérleteit és a térségenként eltérő-változó város-vidék viszonyrendszert egy átfogó természeti-infrastrukturális-gazdasági és társadalmi rendszerbe ágyazza. Figyelembe veszi ugyanakkor a kétszáz éve zajló tájalakító vízügyi beruházások következtében kialakult mai térszerkezeti adottságokat. Fő elemei:</p> <ul style="list-style-type: none"> • az „ökosztráda”, amely a folyómedret, a hullámteret, a védműveket és a mentett oldali ún. újholocénalacsony árteret (meanderövet) foglalja magában, ez utóbbi lehet a mentett oldali komplex „ártéri” tájgazdálkodási kezdeményezések elsődleges célterülete, természetes víztározási lehetőségek és az érzékeny természeti területek mozaikos zónája. Mint ilyen, egyszerre térszerkezeti és sajátos gazdálkodási egység, amelyben az adottságokra építő gazdálkodás újraszervezhető. • a városhálózat, mely biztosítja a Tisza-térség Kárpát-medencei városhálózati beágyazódását, koncentrált piacokat, térszervező és egyúttal urbánus szolgáltatásokat (alföldi nagyvárosi agglomerációk), továbbá magában foglalja azokat a Tisza menti kisváros-párokat, melyek hídfő-pozíciójukat és az összefogás erejét kihasználva a helyi fejlesztések motorjaivá válhatnak. <p>A koncepció ilyen módon a vidékfejlesztési és a területfejlesztési eszközöket kombináltn, szinergiában használhatja. A stratégiai cél az egész magyarországi Tisza-szakaszra kidolgozott, a 7 éves cikluson messze túlnyúló hatályú koncepció megvalósításának kibontakoztatása, melyet a szomszédos Jász-Nagykun Szolnok megye területfejlesztési koncepciójának célrendszere is jelentős súllyal támogat.</p>

T.2. TERÜLETI CÉL	KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁS ÉS INTEGRÁLT VÁROSTÉRSÉGEK KIÉPÍTÉSE A HOMOKHÁTSÁGON ÉS A TISZA-TÉRSÉGBEN
PRIORITÁSOK	<p>1. Integrált, a klímaváltozáshoz alkalmazkodó vízgazdálkodás infrastruktúrájának szervezeti, intézményi, társadalmi feltételei és a tájhasználat összehangolt fejlesztése (a vízügyi igazgatósággal együtt meghatározott ütemezéssel a gazdasági és ökológiai célú vízvisszatartás-vízpótlás infrastrukturális, szervezeti-működtetési rendszerének megújítása: IKT vezérelt helyi vízkormányzási és monitoring rendszerek; meglévő csatornahálózatok rehabilitációja, vízgazdálkodási rendszerekkel összehangoltan az élőlétszám-igényes intenzív és az alapanyagtermelő extenzív kertgazdálkodás fejlesztése, térségi tájgondnokság szervezeti-működési feltételeinek kialakítása, szociális alapú tájfejlesztési, erdősítési programok, innovatív szociális alapú tájgazdálkodási mintaprojektek, külterületi út- és kerékpárút-hálózat fejlesztése, a K+F tevékenység kiterjesztése az adaptációs stratégiák és az integrált tájgazdálkodás a kidolgozására és menedzselésére, vízkormányzás és vízkészlet-gazdálkodás informatika, rendszer irányítási alapjainak megteremtése, aszályérzékenység monitoring, területi előrejelzések és vízvisszatartási technikák és technológiák fejlesztése. Biotechnológiai fejlesztések, adaptív fajták nemesítése, tudástranszfer, az érdekelt mezőgazdasági szereplők körében)</p> <p>2. Tanyás táj élhetőségének, jövedelemtermelő képességének és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének értékőrző-értéknövelő fejlesztése (a homokhátsági tanyavilág és tanyás táj élhetőségének, helyi gazdaságának, energetikai és vízváltatosságának és turisztikai vonzerejének komplex, összehangolt fejlesztése, régi iskolaépületek és az épített örökség komplex hasznosítása: humán-, társadalmi tőke és közösségfejlesztés, turisztikai vonzerőfejlesztés, a táji diverzitást erősítő és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képességet fokozó alulról jövő innovatív integrált kezdeményezések, zöldtanya-program, tanyagondnoki szolgálatok és a szociális szövetkezetek fejlesztése)</p> <p>3. Homokhátsági térségközpontok és leszakadó térségek integrált fejlesztése (kistérség-központok – Mórahalom, Kistelek, Csongrád – elérhetőségének, térség- és gazdaság-szervező, foglalkoztató szerepének javítása, agrárlogisztika, feldolgozó kapacitások, háttérpar fejlesztése, sajátos csongrádi borvidéki-homokhátsági-pusztaszeri turisztikai desztináció menedzsment, megye periferiáján lévő községek differenciált, célirányos kezelése-fejlesztése helyzetétől, ott élőkétől, lehetőségeitől függően, peremtelepülések és társadalmuk helyi gazdaságának, önellátó kapacitásának erősítése)</p> <p>4. Tisza mente összehangolt árvízvédelmi, tájgazdálkodási és turisztikai fejlesztése (Dóci árapasztó tározó és Szolnok-Csongrád közötti nagymeder fejlesztése a Tisza Részvízgyűjtő Gazdálkodási Terv kapcsolódó célkitűzéseinek és elveinek egyidejű érvényesítésével, EUROVELO, vízi és kerékpáros túra bázisok gátőr házakkal kombinált hálózatának integrált fejlesztése, Tisza menti tájgazdálkodási klaszter Jász-Nagykun-Szolnok megyei szervezetekkel, Tisza menti innovatív tájgazdálkodási mintaprojektek megvalósítása)</p> <p>5. Csongrád-Szentes-Kunszentmárton városhármas vidékközpont szerepének együttműködésre és munkamegosztásra épülő megerősítése (városok egymás közötti és városok vonzáskörzetükből, tanyás térségükből való elérhetőségének javítása, főúti kapcsolatok fejlesztése, oktatási-szakképzési-egészségügyi-szociális turisztikai-logisztikai együttműködés és munkamegosztás, városok vízparti területeinek integrált fejlesztése és városszerkezeti integrációjának erősítése, agrár- és élelmiszeripari szervezőközponti szerepek összehangolása, a T.3. területi célkitűzésre is építve)</p> <p>6. Tisza menti rekreációs kínálat integrált fejlesztése (Szeged környékén evezősport bázisok fejlesztése, fürdőhelyek színvonalának növelése, horgász-, vadászturizmus, stb. Szeged Tisza-part program megvalósítása, a mártélyi üdülőtérület és a Körös-torok felértékelése, funkcionális gazdagítása, a térség kerékpárút-hálózattal való összekapcsolása mindkét oldalon)</p>
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	<p>T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése</p> <p>T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábbon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon</p>
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	<p>S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése</p> <p>S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése</p> <p>S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése</p> <p>S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés</p>

T.3. TERÜLETI CÉL	MEZŐVÁROS-TÉRSÉGEK ÖSSZEHANGOLT, INTEGRÁLT FEJLESZTÉSÉRE ÉPÜLŐ TÁRSADALMI MEGÚJULÁS ÉS TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG KIBONTAKOZTATÁSA A TISZÁNTÚLON
RÖVID LEÍRÁS	<p>A Tiszántúl felzárkózását hivatott előmozdítani az együtt 100 ezer főt meghaladó népességű mezőváros-hármas – Szentés, Hódmezővásárhely, Makó – intézményi, gazdasági-foglalkoztatási központoszerepének megerősítése. Miközben saját kistérségük és tanyaviláguk számára e városok megerősítik intézményi-szolgáltató és szervező szerepüket (beleértve elérhetőségük fejlesztését), bizonyos gazdasági-kulturális terület(ek)en kialakítják-megerősítik a térségi munkamegosztáson belüli sajátos, egyedi arculatukat. A keleti és északi megyehatár mentén élők életminőségének javítása érdekében elengedhetetlen a szomszéd megyékkel való együttműködés, a közös szolgáltatószervezés.</p> <p>Szentés ma országos viszonylatban „kertészeti nagyhatalom”, e szerepének további megerősítése nemcsak a városnak, hanem a Szentés-Csongrád várospárosnak és térségének is meghatározó kitörési lehetősége. A vertikum magában foglalja a képzés (Szarvassal és Mezőtúrral), a háttér- és feldolgozóipar, a kutatóintézet és a piaci szereplők innovációs teljesítményének erősítését, a geotermikus és napenergia felhasználás technológiai fejlesztését, a tradicionális ágazatok (pl. kendertermesztés, -feldolgozás) újjáélesztését. E vertikum megerősítésében együttműködés indokolt a szomszédos városokkal (Szentés: zöldségtermesztés, Kunszentmárton: logisztika, Csongrád: szőlő, gyümölcs ágazat). Szentés fontos szerepet játszhat a kertészeti klaszter szervezésében, idegenforgalmát erősíthetik a kapcsolódó vásárok, konferenciák, workshopok, tanfolyamszerű képzések, a nemzetközi kapcsolatok építése. A vertikum megerősítésének kiemelt térségi foglalkoztatási szerepe is van. A kertészeti nagyhatalmi szerep megerősítésében fontos szerephez juthatnak a célirányos tanyafejlesztések, a térség falvaiban a kapcsolódó helyi gazdaság megerősítése (kisszeriás tájjellegű márkák megjelenése). A város elektronikai- és gépipara jelentős a változatos foglalkoztatási szerkezet szempontjából. Szentés országos ismertségű közép fokú oktatási intézményei egyedülálló módon járulnak hozzá a térség kulturális és sport életének diverzifikálásához, az idegenforgalom fejlesztéséhez.</p> <p>A közlekedési folyosók, forgalmi irányok átrendeződése, Románia EU csatlakozása és Szerbia csatlakozási folyamatainak elindulása rövidtávon leginkább Makónak és térségének látszanak kedvezni, e folyamatok felgyorsítása és kihasználása kiemelt fontosságú. A makrogazdasági trendek javulása esetén a város feldolgozóipari, logisztikai és idegenforgalmi-szolgáltató szerepe erősödhet, ami hosszabb távon az elvándorlás mérséklődését segítheti elő. Az M43-as továbbépülése Aradig, a Temesvár-Arad-Szeged-Szabadka vasút újjáépülése és a kapcsolatok tudatos erősítése Makó egykori hátszágával e folyamatok felgyorsulásának előfeltételei. Makó térsége számára kitörést jelenthet a 2009 óta európai uniós eredetvédelem alatt álló, jelentős élőmunka igényű makói hagyma termelés és a szintén erőre kapott fokhagyma termelés felfejlesztése, teljes vertikumban gondolkodva, valamint a gyógyvízre és marosi gyógyiszapra alapozó fürdőfejlesztés és a Maros-völgy táji-környezeti adottságait kiaknázó aktív turisztikai fejlesztések által generált turizmus.</p> <p>Hódmezővásárhely és Szeged között spontán módon kétirányú munkaerőpiaci összefonódás alakult ki. A város – népessége és földrajzi pozíciója révén – a tiszántúli megyerész legfajszúlyosabb szereplője, és ezáltal jelentős tiszántúli-regionális intézményi-szolgáltató, foglalkoztató szerepekre alkalmas. A kulturális-szabadidős szerep további megerősítése mellett szükséges az oktatási-képzési (kihelyezett felsőoktatás, felnőttképzés, kiemelten a kerámia- és textiliparhoz kapcsolódó vegyipari, ipari formatervezési, gépipari, valamint a megújuló energiához köthető mérnök- és szakmunkásképzések), az üzleti, kereskedelmi szolgáltatások (vásárok, gazdasági katalizátor szervezetek, pénzügyi központok, üzleti tanácsadás-szervezés, kreatív ipar stb.), egészségügy (pl. sürgősségi betegellátás) felzárkózását is ösztönözni. Hódmezővásárhely számára is kiemelt fontosságú a külső nagyvárosi gyűrű délvidéki kapcsolatának megerősödése. A térség mezőgazdasági arculatának meghatározó eleme az állattartás, melyben a város piacszervező-feldolgozó, katalizátor szerepét fontos erősíteni.</p>

T.3. TERÜLETI CÉL	MEZŐVÁROS-TÉRSÉGEK ÖSSZEHANGOLT, INTEGRÁLT FEJLESZTÉSÉRE ÉPÜLŐ TÁRSADALMI MEGÚJULÁS ÉS TÖBB LÁBON ÁLLÓ GAZDASÁG KIBONTAKOZTATÁSA A TISZÁNTÚLON
PRIORITÁSOK	<p>1. A városok nagytérségi, makroregionális elérhetősége és a várostérségeken belüli kapcsolatok összehangolt fejlesztése (a gyorsforgalmi folyosókra való kijutás, főúti összeköttetések markáns javítása: Szentés és Csongrád- M5-ös autópálya,, Hódmezővásárhely-Makó (M43)-Kiszombor-Nagyszentmiklós-Temesvár térségi közúti kapcsolat, Szeged-Hódmezővásárhely-Orosháza kapcsolat fejlesztése; a közösségi közlekedés: busz, kerékpáros és (turisztikai célú) vízi közlekedés összehangolt, intermodalitásra épülő fejlesztése, tanyák, falvak városokkal való közúti és kerékpáros kapcsolatainak fejlesztése, megye és országhatárokon átívelő közlekedési kapcsolatok erősítése)</p> <p>2. Tiszántúl népességmegtartó és telephely-vonzó képességének, klímaváltozáshoz való alkalmazkodó képességének és turisztikai versenyképességének összehangolt fejlesztése (megye és országhatáron átnyúló várostérségek intézményrendszerének munkamegosztásra épülő megújítása; gyógyvízre épülő egészségipar összehangolt fejlesztése, szociális-egészségügyi intézményrendszer működtetése térségen túlnyúló ellátási körben, klímatudatos települések: energiahatékonyság, vízvisszatartás, ökológiai diverzitás-zöldtanya-program és aprófalvak speciális problémáinak kezelése, leszakadó települések felzárkóztatása; összehangolt tájgondnokság: tájfasítás, öntözőhálózat-karbantartás, erdősítés, tájfenntartás; veszélyeztetett mezővárosi kulturális örökség program a szomszédos területekkel együttműködve)</p> <p>3. Szentés-Csongrád várospár Körös menti térség és gazdaságszervező erejének kibontakoztatása (Szentés térségi gazdaságszervező, foglalkoztatási központtá fejlesztése ; hagyományos – elsősorban elektrotechnikai és élelmiszer- – ipari tevékenységek beágyazódásának megerősítése, a 4 megyeszékhely felsőoktatási intézményi innovációs potenciáljára épülő spin-off beruházások ösztönzése a térség centrumát jelentő várospárban, kapcsolódó profilú vállalkozások betelepítése, makrotérségi beszállítói szerep ösztönzése, kertészeti nagyhatalom szerep erősítése; a hagyományos térségi egészségügyi, sport, kulturális, oktatási-képzési, turisztikai szerepek Csongráddal és Kunszentmártonnal illetve Mezőtúrral és Szarvassal összehangolt fejlesztés-gazdagítása; megyehatáron átívelő Körös menti turisztikai program, közvetlen gazdasági csatlakozás Kecskemét, illetve Szolnok térségében kialakított innovatív gazdasági körzetekhez, s ezáltal ezen területekhez kapcsolódó innovatív gépipari, autóipari és elektronikai fejlesztések megvalósítása)</p> <p>4. Makó hármashatár menti fekvésében és közlekedési-logisztikai helyzetében rejlő előnyöket és kapcsolatokat hasznosító gazdaság és szolgáltatásfejlesztés (Szeged térségi elővárosi közlekedés fejlesztése; a vállalkozói bázis szélesítése: a meglévő területkínálatok hatékony betelepítése feldolgozóipari és logisztikai vállalkozásokkal, az eredetvédelem alatt álló hagyma és fokhagymavertikum újjáélesztése, tradícióinak megerősítése, génbank-fajtafejlesztés, termelés és feldolgozás-kereskedelem fejlesztése; hármashatár térségi turisztikai-idegenforgalmi-egészségügyi szolgáltató szerep erősítése; Maros menti integrált határon átnyúló környezetgazdálkodási-tájrehabilitációs és turisztikai program a folyó vízminősége és az ivóvízbázis védelme érdekében)</p> <p>5. Hódmezővásárhely kreatív ipari regionális intézményi, szolgáltató, foglalkoztató szerepeinek erősítése (Szeged térségi elővárosi közlekedés fejlesztése, kerámia és textiliparhoz kapcsolódó kreatív ipari arculat erősítése, kihelyezett felsőfokú ipari formatervezői mérnök képzés és célirányos középfokú szakképzés egyedi, regionális vonzerejű kínálatokkal, üzleti szolgáltatások, kreatív ipari inkubáció, kapcsolódó innováció, kulturális központ szerepek további megerősítése, kreatív ipari interszektoralis lehetőségek kihasználása, szilikátipari és/vagy kreatív klaszter Mezőtúrral és Orosházával; tanyák és kistelepülések innovatív bekapcsolása a kreatív gazdaságba: alapanyag-előállítás, bedolgozás)</p>
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	<p>T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése</p> <p>T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tiszatérségben</p>
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	<p>S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése</p> <p>S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése</p> <p>S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése</p> <p>S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitorési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés</p>

S.1. SPECIFIKUS CÉL	AZ INNOVÁCIÓS-KAPACITÁS ÉS -TELJESÍTMÉNY KOMPLEX MEGERŐSÍTÉSE, A TUDÁSRÉGIÓ FELÉPÍTÉSE
RÖVID LEÍRÁS	<p>Ahhoz, hogy a megye, együttműködve a szomszédos határ menti megyékkel, mint új tudásrégió, Európa térképére felkerülhessen, összehangolt célirányos fejlesztésekre van szükség. Ennek csak egy része az ELI és a hozzákapcsolódó Biopolisz park megvalósítása, amit Magyarország és az Európai Duna Régió Stratégia egyik zászlóshajó programjává kell emelni a 2014-2020 közötti költségvetési ciklusban.</p> <p>Az SZTE pozíciójának megerősítése mind az oktatás-képzés, mind a kutatás területén, az intézmény európai ranglistán való látványos feljebb kerülése nemcsak az egyetem önfenntartó képességét javítaná komplex módon, hanem feltétele a nagy múltú meglévő (pl. SZBK, Gabonakutató) és leendő (pl. ELI) kutatóbázisok működésének, illetve további K+F-orientált intézmények, vállalkozások gazdasági beágyazódásának is. Az egyetem pozíciója az egész ország megítélését javítja a tudományos-felsőfokú képzési piacon. Ez a meglévő képzések folyamatos korszerűsítéséhez, színvonalának emeléséhez, a kínálat bővítéséhez szükséges infrastrukturális, személyi és pénzügyi jogi feltételek megteremtését kívánja. Az egyetem megerősítésének alapvető eleme mind a hazai mind a nemzetközi piaci szereplőkkel való együttműködés, ami kutatási megrendelésekben, a képzések és a piaci igények összehangolásában, a kutatási eredmények gazdaságba történő eljuttatásában meghatározó szerepet játszik. Kiemelt fontosságú a tudományos eredmények gyors publicitásának támogatása.</p> <p>Az innovációs környezet javításának harmadik szegmense a térségben jelenlévő innovatív kezdeményezések felkarolása, létrejöttük ösztönzése, kibontakozásuk, megerősödésük elősegítése, inkubációval, vállalkozásfejlesztéssel, hálózatépítéssel, klaszterfejlesztéssel, katalizátor szervezetek támogatásával, valamint a tudományos fokozattal rendelkezők foglalkoztatásának támogatásával. Ebben a vonatkozásban kiemelt jelentőséggel bírnak az informatikai mikro- és kisvállalkozások, de támogatandók a megye profilját erősítő megújuló energetikai, agrár-, élelmiszeripari, vízgazdálkodási és egyéb, a fenntartható fejlődést szolgáló innovációk. Ebben az összefüggésben szükséges támogatni a piaci szereplők innovációs kapacitásának bővítését (humán erőforrás, eszközök, infrastruktúra, információhoz jutás, eredmények publicitása), innovatív tevékenységének ösztönzését.</p> <p>Az innovációs környezet javításához ma már elengedhetetlen az a versenyképes nagyvárosi-multikulturális-kreatív környezet, mely az innovációk létrehozására képes társadalmi rétegek és e sajátos rétegekínálat közötti szinergia révén képes folyamatosan erősödni és ezzel a város-és területfejlesztéshez is nagymértékben hozzájárulni. Ennek fontos elemei a magas színvonalú mobilitási, rekreációs, kulturális kínálatok, korszerű, a fizetőképesség szempontjából igen differenciált társadalmi csoport lehetőségeihez és életmód elvárásaihoz igazodó változatos lakókörnyezetek, kreatív társadalmi csoportok lakáshoz jutásának támogatása, helybenmaradásának ösztönzése. A versenyképes vonzó környezet kialakulásának feltétele, hogy a kreatív ipari (építészet, kulturális tevékenységek, kreativitást erősítő alapfokú művészeti képzések, általános és középiskolai tehetséggondozás), társadalmi innovációk is támogatásra találjanak.</p> <p>Az új tudásrégió kialakulásához elengedhetetlen a három ország nagyvárosai (Szeged, Szabadka-Újvidék, Temesvár-Arad) közötti együttműködés megerősítése az egyetemek irányításával. Meg kell találni azokat a közös célokat, melyek mentén túl lehet lépni a versenyen és a régió egészének versenyképességét lehet európai összehasonlításban javítani. Két-, három- és négyoldalú egyetemközi kapcsolatok, hálózatfejlesztés európai és tengeren túli egyetemek részvételével, oktatócserék, közös kutatási programok, konferenciák támogatásával lehet erősíteni a térség ismertségét és elismertségét. Fontos ugyanakkor az innovatív mikro- és kisvállalkozások közötti hálózatépítés, a határon átnyúló klaszterek, konzorciumok által megvalósuló kutatási projektek támogatása. Az innovatív környezet fontos része a kreatív kezdeményezések cseréje, alternatív kulturális-művészeti projektek támogatása, melyek a térség multikulturális dinamikáját, arculatát képesek erősíteni.</p>

S.1. SPECIFIKUS CÉL	AZ INNOVÁCIÓS-KAPACITÁS ÉS -TELJESÍTMÉNY KOMPLEX MEGERŐSÍTÉSE, A TUDÁSRÉGIÓ FELÉPÍTÉSE
PRIORITÁSOK	<p>1. ELI és a hozzá kapcsolódó Biopolisz Park megvalósítása, a Park betelepítésének ösztönzése (az ELI és a Biopolisz Park országos kiemelt/zászlóshajó programként valósulhat meg a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program keretében 2014-2020 között, kiemelt projektként felgyorsíthatók az engedélyezési folyamatok, infrastrukturális fejlesztések, szervezeti-intézményi-marketing háttér kialakítása)</p> <p>2. A Szegedi Tudományegyetem pozíciójának megerősítése az oktatás-képzés és a kutatás tekintetében, K+F műhelyek gazdasági beágyazódásának támogatása (egyetemi ipari kapcsolatok tudatos támogatása, egyetemi tudás létrejöttének ösztönzése, külső aktoroknak nyújtott oktatási és képzési szolgáltatások, egyetem európai ranglistán való látványos feljebb kerülésének támogatása)</p> <p>3. Megyei innovációs rendszer intézményrendszerének tudatos megerősítése (tudásintenzív tevékenységek tudatos fókuszba helyezése, különös tekintettel a kitörési pontokra; szellemi potenciál és az innovatív eredmények helyi hasznosításának elősegítése; „Responsible innovation” koncepció érvényesülésének előmozdítása; innovációs ökoszisztéma létrejöttének támogatása)</p> <p>4. Innovatív társadalmi csoportok letelepedésének, helyben maradásának ösztönzése, „kreatív környezet” erősítése (vonzó lakó, mobilitási, rekreációs, kereskedelmi-vendéglátó, multikulturális környezet fejlesztése, kreatív, kulturális ipar támogatása, kreatív kezdeményezések számára inkubáció biztosítása, kreatív fiatalok nevelése érdekében művészeti alapképzés, speciális tehetséggondozó kezdeményezések támogatása, kulturális sokszínűség erősítése a város- és térségfejlesztéshez kapcsolódóan)</p> <p>5. Új tudásrégió kialakulását elősegítő nemzetközi kapcsolatok építése (három szomszédos országban belüli együttműködési projektek, közös kutatások, oktatócserék, közös rendezvények, közös nemzetközi marketing támogatása, kreatív-kulturális kezdeményezések összekapcsolása, cseréje, közös projektek támogatása)</p>
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	<p>T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése</p> <p>T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tiszántúlon</p> <p>T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábbon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon</p>
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	<p>S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése</p> <p>S.3. Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése</p> <p>S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés</p>

<p>S.2. SPECIFIKUS CÉL</p>	<p>A TELJES AGRÁRVERTIKUM EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, INNOVÁCIÓRA ÉS ALKALMAZKODÁSRA ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE</p>
<p><i>RÖVID LEÍRÁS</i></p>	<p>A foglalkoztatási arányok és a GDP részesedés csekély volta ellenére az agrárvertikum a megye kiemelkedő és növekvő jelentőségű ágazata. Cél, hogy a vertikum az adottságainak, lehetőségeinek megfelelő pozíciót tudjon elérni a megye gazdaságában, miközben az országos és nemzetközi versenyképessége is markáns előrelépést tud felmutatni. Az agrárvertikum igen összetett, legjelentősebb szegmensei a tényleges mezőgazdasági termelés (növénytermesztés, állattenyésztés), a háttér- és feldolgozóipar-háttérinfrastruktúra és a piacra juttatást, beszerzést-fejlesztést, infrastruktúrafenntartást, közös beszállítást, tőkebefektetést szolgáló szervezetek. Növekvő jelentőségű eleme a kutatás-fejlesztés és innováció, továbbá a felső- és középfokú szakképzés, az ágazat perspektivikusságának, vonzerejének növelését szolgáló intézkedések fiatal generációk számára. Az agrárvertikum fejlődését számos külső jogi, kulturális, politikai körülmény hátráltatja. Ezek kezelése kiemelt állami feladat, de ösztönzése a megyék politikai vezetésének is alapvető felelőssége (Magyarország adottságai révén nincs olyan térsége az országnak, amelyik ne lenne jelentősen érdekelt az agrárium fejlődését hátráltató feltételek felszámolásában).</p> <p>Az agrárvertikum fejlesztésének kiemelt feladata a környezeti fenntarthatóság erősítése, amit az Európai Unió Közös Agrárpolitikájának (KAP) várható reformja is elő fog segíteni. Ilyen átfogó célkitűzések az integrált vízgazdálkodás-öntözés fejlesztése, az öntözött területek növelése, az agrárvertikumhoz kapcsolható széndioxid kibocsátás mérséklése (szállítási igény csökkentés, energiahatékony logisztika, megújuló energia), a KAP rendszer által megkövetelt élőhelyfejlesztés hálózatba szervezése, összefüggő ökológiai folyosók, erdősávok, összefüggő erdősített felületek kialakítása, a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken a védett értékek fenntartását szolgáló gazdálkodás támogatása, a vertikumban keletkező hulladék energetikai, talajjavítási vagy egyéb módon történő újrahasznosítása, alacsony minőségű szántók művelési ág váltása (ártéri, homokhátsági, pusztai tájgazdálkodásra, erdőgazdálkodásra való áttérés ösztönzése).</p> <p>Üzemmérettől függetlenül támogatandók a foglalkoztatást növelő, azon belül kiemelten a folyamatos foglalkoztatást biztosító állattartó (beleértve az EU által kiemelten támogatott halgazdálkodást), kertészeti és integrált fejlesztések (vegetációs időszakban mezőgazdaságban, azon kívül a feldolgozásban), amennyiben ezek életképes, tájfenntartó, az agrárium megerősödését és a vidékfejlesztést is szolgáló tevékenységek. A foglalkoztatás bővítése szélesen értelmezendő, így egy-egy családnak megélhetést biztosító kisméretű, több lábon álló gazdaságok, feldolgozóipari vállalkozások elindítása is ebbe kategóriába sorolhatók. Szintén üzemmérettől független cél a vertikumhoz kapcsolódó hozzáadott érték növelése, ami a biogazdálkodásra való áttérést, a feldolgozottsági szint növelését, piaci résekre irányuló kínálatokat, a klímaváltozással összefüggésben ellenállóbb fajok nemesítését, génbankok létrehozását egyaránt magában foglalja.</p> <p>Az agrárvertikum fejlődésének alapvető feltétele az együttműködés sokszintű kultúrájának és intézményrendszerének felépítése, megerősítése, megújítása a legkülönbözőbb metszetekben, szegmensekben. A fenntartható vízgazdálkodás kiépítése és működtetése éppúgy igényli az együttműködés új-megújuló rendszerét, mint a mezőgazdasági úthálózat fenntartása, a tájstabilitás növelése, a termelés versenyképessége, az innováció eljuttatása a gazdaságba. Vertikális és horizontális klaszterek, szövetkezetek, beszállítói hálózatok felépítését továbbra is kiemelt feladatként kell kezelni, de a korábbi kudarcokból tanulva az ehhez szükséges készségek elsajátítása, ellenőrző mechanizmusok beépítése is kiemelt feladat.</p> <p>A vidékfejlesztést, a tájfenntartást és a vidéki népesség életminőségének javítását szolgálják a helyi gazdaság, a településüzemeltetés és a foglalkoztatás kihívásaira integrált válaszokat kínáló rendszerek, mint a szociális szövetkezetek, kistérségi piacok, helyi termék üzletek, közösségi kapacitások (vágóhíd, aszaló, megújuló energia mikroerőmű, tárolók, szállítás, közösségi közlekedés) kiépítése és a működés-fenntartás rendszerének kialakítása. Ezen kezdeményezések életképességét javítja a városi fogyasztókkal való kapcsolatok szorosabbra fűzése, a piaci rések kihasználása, kereslet-alapú termelészerkezet kialakításával.</p>

S.2. SPECIFIKUS CÉL	A TELJES AGRÁRVERTIKUM EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, INNOVÁCIÓRA ÉS ALKALMAZKODÁSRA ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE
PRIORITÁSOK	<p>1. A környezeti fenntarthatóság és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás fejlesztése az agráriumban (szomszéd megyékkel és országokkal összehangolt integrált vízgazdálkodás, öntözött területek növelése, energiahatékonyság növelése a teljes vertikumban, hulladékgazdálkodás fejlesztése, tájstabilitás és tájdiverzitás növelése, alacsony minőségű szántók művelési ág váltása: ártéri, pusztai, homokhátsági komplex tájgazdálkodás, erdőgazdálkodás fejlesztése, halgazdálkodás, szárazságtűrő fajok, időszakos vízborítottságot tűrő fajok nemesítése, biogazdálkodás, génbankok működtetése, fenntartható, ökogazdálkodás)</p> <p>2. Az agrárvertikum foglalkoztatási, népességmegtartó és jövedelemtermelő képességének növelése (versenyképes gazdaságok és vállalkozások foglalkoztatásnövelő fejlesztései; életképes családi vállalkozások; szakképzett vállalkozók, kiemelten a fiatalok agrárvállalkozásainak ösztönzése; folyamatos foglalkoztatást elősegítő innovatív kezdeményezések; „szociális tanyák” gazdálkodó tanyává fejlesztése; helyi gazdaságot, a településüzemeltetést és az életminőséget összekapcsoló közösségi kezdeményezések, települési önellátó rendszerek (a megújuló energia bázisán); városi fogyasztói kapcsolatok támogatása, piaci rések kihasználása)</p> <p>3. Tudásalapú, innovatív agrárvertikum fejlesztése, szakképzettségi szint növelése (a közép- és felsőfokú képzés megújítása, továbbfejlesztése, K+F tevékenység, innováció és az eredmények hasznosulásának támogatása, különös tekintettel a biotechnológiai kutatásokra, a klímaváltozásra, piaci résekre való fókuszálással, fenntarthatósággal, környezetkímélő agrotechnológiákkal, egészséges élelmiszerekkel összefüggő, eredetvédett tájtermékek piacbővítését, termelésbővítését segítő innovációkra, élől munka és tudásalapú intenzív és az alapanyagtermelő szántóföldi kertészet összehangolt fejlesztése, a termelés technológiai és fajtafejlesztési tevékenységeinek támogatása, ismeretek összehangolt terjesztése)</p> <p>4. Az együttműködés kultúrájának fejlesztése, szervezetek, intézmények létrehozásának, működtetésének támogatása (klaszterek, szövetkezetek, agrár-infrastruktúra fejlesztő-működtető szervezetek, K+F, agrár- és feldolgozóipar szervezeteinek összekapcsolása, helyi gazdaságot működtető innovatív szerveződések, határon túli kapcsolatok, stb. támogatása, tájgondnokságok megszervezése, működési feltételeinek megteremtése)</p> <p>5. Kisléptékű, életképes, több lábon álló, tájfenntartó gazdaságok és kapcsolódó helyi gazdaság fejlesztése (művelés diverzifikálása elsősorban az intenzív szántóföldi gazdálkodásra kevésbé alkalmas területeken, gazdálkodó csoportok eszközbeszerzéseinek, infrastruktúrafejlesztéseinek, termékeik piacra jutásának, feldolgozó-tároló kapacitásainak bővítése, piaci réseket kihasználó termékfejlesztések segítése)</p>
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	<p>T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése</p> <p>T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben</p> <p>T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon</p>
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	<p>S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése</p> <p>S.3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése</p> <p>S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitorési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés</p>

S.3. SPECIFIKUS CÉL	AZ ALTERNATÍV ENERGIVERTIKUM FELÉPÍTÉSE, A KIEMELKEDŐ ORSZÁGOS POZÍCIÓ ALAPJAINAK KISZÉLESÍTÉSE
RÖVID LEÍRÁS	<p>Csongrád megye hazai szinten kiemelkedő adottságaira, a megújuló energetika hasznosítása terén elért eredményeire, továbbá a térségben meglévő K+F kapacitásokra építve a hazai megújuló energetika ipar egyik éllovasává válhat. A megújuló energiaforrások jelenlegi 10%-os részaránya, melynek döntő része geotermikus energia, lehetővé teszi, hogy a megye ne csak a hazai vállalat (14,65%) teljesítse 2020-ra, hanem akár az Európai Unió átlag szerinti 20%-os arányt is elérje illetve meghaladja. Ahhoz, hogy ezt a bátor célkitűzést a megye teljesíteni tudja, igen koncentrált fejlesztésekre lesz szükség. A megye döntési kompetenciájában gazdaságfejlesztésre fordítható támogatások igen jelentős részét kell közvetlenül vagy közvetve a megújuló energiával összefüggésben elköltenie, továbbá koordinációs tevékenységével is hozzá kell járulnia, hogy az országos operatív programokból is jelentős támogatások jussanak erre a területre, sőt szükséges a szabályozással kapcsolatos ellentmondások, kérdések összehangolása is</p> <p>Ahhoz, hogy a megye a hazai megújuló energetika szektor (egyik) éllovasa legyen, jelentős fejlesztéseket kell végrehajtani a háttérpar és a kapcsolódó szolgáltatások (tervezés, kivitelezés, javítás-karbantartás) fejlesztése terén, ösztönzi kell a felső- és középfokú szakemberképzést, továbbá kiemelten kell támogatni a nemzetközi téren is eredményeket felmutatni képes K+F tevékenységet. A romániai és szerbiai egyetemekkel való együttműködés ezen a téren is fontos a határon átnyúló tudásrégió célkitűzés megvalósulása érdekében. A megújuló energetika fejlesztésének ilyen komplex értelmezése a feltétele annak, hogy a szektor a gazdaságélénkítéshez, a foglalkoztatás bővítéséhez és a megye regionális gazdasági arculatának építéséhez is jelentős mértékben hozzájárulhasson.</p> <p>A megyét adottságai elsősorban a geotermális energia, a napenergia, biomassza és a mezőgazdasági hulladékból nyerhető energia hasznosítására predesztinálják, ugyanakkor az egyéb (kommunális hulladék, szél, esetleg víz) lehetőségeket sem lehet kizárni. A geotermikus energia (és passzív módon a napenergia) használata a fóliás kertészethez már ma is kimagasló, a turizmus területén ugyanakkor még jelentős tartalékok vannak, melyek kihasználásának komoly gátja lehet a hazai jogszabályi környezet (visszasajtolás, megújuló energiaforrásból származó elektromos energia átvételének korlátozása, megújuló energiaforrások elterjedésének európai gyakorlattól elmaradó mértékű állami ösztönzése). Mivel ezen jogszabályi nehézségek, továbbá a ma még nem látható egyéb korlátozó tényezők kezelésére várhatóan folyamatosan szükség lesz, ezért a megyének fontos szerepet kell játszania az ezirányú országos szintű, de legalább alföldi léptékű összefogás szervezésében, irányításában, nemzetközi támogatottság megszerzésében. A K+F tevékenységnek kiemelten kell irányulnia ezen anomáliák feloldásának tudományos-szakmai megalapozására.</p> <p>A stratégiai cél keretében kiemelten támogatandó a megújuló energiaforrások kisugárzó és továbbgyűrűző hatásának kihasználása. Idetartozik a közsféra megtakarításainak növelése, a lakosság terheinek csökkentése (intézmények és lakótelepek energetikai felújítása keretében megvalósított fejlesztések), a megye aprófalvai, periférikus települései és a tanyák helyi megújuló erőforrásokra épülő komplex programjainak támogatása. Az ilyen típusú a programokat indokolt K+F tevékenység keretében, kísérleti programokként megvalósítani, folyamatosan továbbfejlesztve és terjesztve a jó gyakorlatokat.</p>

S.3. SPECIFIKUS CÉL	AZ ALTERNATÍV ENERGIVERTIKUM FELÉPÍTÉSE, A KIEMELKEDŐ ORSZÁGOS POZÍCIÓ ALAPJAINAK KISZÉLESÍTÉSE
PRIORITÁSOK	<p>1. Geotermikus, nap- és hulladék-hasznosításra, biomasszára épülő térségi energiatermelő rendszerek fejlesztése (új rendszerek kiépítése, meglévő rendszerek korszerűsítése, továbbfejlesztése, összekapcsolása, energetikai szektor szereplői közötti kapcsolatépítés, szükséges hálózati korszerűsítések a megújuló energiaforrások rendszerbe állíthatósága érdekében)</p> <p>2. Megújuló energiafelhasználás arányának és hatékonyságának növelése integrált programok keretében (kertészet és a termálturizmus versenyképességének növelését szolgáló integrált programok, energiahatékonyság javító programok a közszféra kiadásait csökkentő felújítások, lakótelep rehabilitációk, gazdaságfejlesztő és foglalkoztatás növelő integrált fejlesztések, geotermikus energia alapú kaszkádok, tanyák és aprófalvak, perifériák településeinek komplex fejlesztése keretében megvalósuló beruházások, közszféra, gazdasági és civilszféra által közösen megvalósítandó innovatív helyi közösségi kezdeményezései stb)</p> <p>3. A megújuló energetikai vertikum felépítése (a megújuló energetika szellemi, szakmai, innovációs, finanszírozási fejlesztési koordinációját ellátó szervezet felállítása; meglévő és kifejlesztendő háttérpári KKV-k, jogi-tanácsadói-tervező-kivitelező-karbantartó-javító szolgáltatásokat nyújtó KKV-k fejlesztése, versenyképességének, foglalkoztatási kapacitásának, innovációs tevékenységének stb. ösztönzése)</p> <p>4. Tudás, tudástranszfer és innováció ösztönzése (közép- és felsőfokú oktatás, képzés, K+F+innováció, ipar és kutatás összekapcsolása, 1, 2, 3, 4 prioritások összekapcsolása, kísérleti fejlesztések, programok megvalósítása keretében közép-európai tudásrégió tematikus elemeinek fejlesztése, tematikus konferenciák, workshopok, kurzus jellegű képzések)</p> <p>5. A megújuló energetikai szektor versenyképességének növelése (katalizátor szervezetek, klaszterek, hálózatok, iparági integráció; a megújuló energiaforrások terjedését, felhasználásuk bővítését akadályozó tényezők elhárítása, minőségi fejlődését szolgáló érdekvédelmi, érdekérvényesítési, minőségellenőrzési kezdeményezések és szervezetek támogatása, nemzetközi szereplés, kapcsolatépítés, a megye megújuló energetikai „éllovas” arculatát erősítő marketing tevékenység)</p>
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	<p>T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése</p> <p>T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben</p> <p>T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábbon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon</p>
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	<p>S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése</p> <p>S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése</p> <p>S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitorési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés</p>

S.4. SPECIFIKUS CÉL	A MEGYE HÚZÓÁGAZATAINAK VERTIKÁLIS ÉS HORIZONTÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEKRE ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE, KITÖRÉSI PONTOKRA ÉPÍTŐ HELYI GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS
RÖVID LEÍRÁS	<p>A gazdaságfejlesztés és vállalkozásfejlesztés program alapvető célja, hogy reorganizálja és megerősítse a megye gazdasági bázisát, mely egyúttal képes megteremteni és fenntartani a kiterjedt foglalkoztatást. A versenyképesség alapú megközelítésben a prioritások kijelölése a (1) gazdasági szerkezetváltás és a vállalkozások üzleti környezetének fejlesztése, mint általános (horizontális) elvekre és a (2) térség-specifikus szemléletre épül, ennek „keresztmetszeteként” rajzolódnak ki.</p> <p>Szeged várostérség (Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Szabadka) számára kiemelt fejlesztési prioritás az egyetemre épített tudásbázis-innováció központú gazdaságfejlesztés. A tudásbázis központú gazdaság kialakításban aktívan kell támogatni és ösztönözni egy „tudást szolgáltató egyetem” és gazdaság funkcionális kapcsolatait, hatékony hidat kell képezni a tudás és gazdasági hasznosítása között. Tudatosan és aktív kereslet-kínálati szemléletben kell kapcsolatokat kiépíteni és fejleszteni a térségi gazdaságban, a potenciális vállalatokkal, több iparágat átfogó hálózatokkal, klaszterekkel. Aktívan kell támogatni a tudásra települő (globális) vállalatok betelepülését és hozzájuk kapcsolódva tudásorientált ágazatok térségi letelepedését, globális hálózataik térségi beágyazódását. Meg kell teremteni az egyetem intézményeiben felhalmozott és létrejövő tudás innovációs célú, vállalkozói hasznosításának lehetőségét, és ezzel párhuzamosan fejleszteni az ösztönző szervezeti-intézményi kapcsolatok felépítését a gazdaság felé (tőkéhez jutás, menedzsment stb.). A közeljövő kapcsolódó nagyprojektje a Szegedre települő ELI központ és egy Biopolisz Park létrehozása.</p> <p>A térségi tudásgazdaság növekedési pólusával párhuzamosan alapvető jelentőségű a megye gazdasági bázisának megszilárdítása, a gazdasági struktúra fejlesztése (reorganizációja), valamint a foglalkoztatás tömegbázisainak kiépítése. A helyzetelemzés több potenciális húzóágazatot (agrárvertikum, megújuló energiák felhasználása, gépipar, feldolgozó ipar) nevez meg, melyekre érdemes ágazat-fókuszú fejlesztési programokat kidolgozni, az ágazatok és szektorok közti – tágabban a Dél-Alföldet és hármastartérséget integráltan átfogó - hálózatok funkcionális kapcsolódásait, az üzleti együttműködések formáit fejleszteni.</p> <p>A hálózati szerveződések versenyképesebbé tehetik az ágazatban illetve kapcsolódó szektorokban működő vállalkozásokat, minél nagyobb arányban foglalkoztatva a térségi munkaerőt. A hármastartérség gazdasági térben a gazdaságfejlesztés horizontja ki kell terjedjen a megyehatárokon és ágazatokon átívelő integrált térségfejlesztési programok kezdeményezésére is. Fontos prioritás a már meglévő és eredményes klaszterek, kiemelten az innovatív klaszterek támogatása integrált térségfejlesztési programok keretében.</p> <p>A tudás-innováció központú vállalkozások a tudásgazdaság fontos építőkövei. Az erre irányuló vállalkozásfejlesztés keretében olyan programokat kell indítani, mely megteremti az ösztönző intézményi háttérrel és üzleti alapokkal a differenciált vagy éppen integrálódó tudásbázisokból kinövő innovatív (spin-off, start-up) vállalkozások számára, összetett szolgáltatások formájában segítséget nyújt a piacra lépő innovatív vállalkozások induló-fejlődő szakaszaiban a növekedéshez (gazella cégek).</p> <p>A meglévő vagy „tradicionális” ágazatokban a vállalkozásfejlesztés fő céljai a vállalkozások értékhozzáadó képességének fejlesztése, a működési hatékonyság növelése. A térségi gazdasági ágazatok meglévő szektoraiban a vállalkozások fejlődésének és növekedésének egyik legfontosabb eszköze a hálózati szemléletű (együtt)működés majd klaszter alapú szerveződés.</p> <p>A gazdaságban a foglalkoztatás bázisának szélesítése érdekében olyan programokat kell kidolgozni, mely segíti a vállalkozóvá válást, és a programok eredményeként gazdasági értelemben is fenntartható vállalkozások és munkahelyek jönnek létre. Mindezzel párhuzamosan a differenciált vállalkozói rétegek és szektorok igényeihez és lehetőségeihez mérten a vállalkozói kultúra (gazdálkodás, menedzsment, technológia) fejlesztésére van szükség. Horizontális gazdaságfejlesztési célként fontos a vállalkozások beágyazottságát adó, és a vállalkozások sikerességét alapvetően befolyásoló üzleti környezet fejlesztése.</p>

S.4. SPECIFIKUS CÉL	A MEGYE HÚZÓÁGAZATAINAK VERTIKÁLIS ÉS HORIZONTÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉSEKRE ÉPÜLŐ MEGERŐSÍTÉSE, KITÖRÉSI PONTOKRA ÉPÍTŐ HELYI GAZDASÁG- ÉS VÁLLALKOZÁSFEJLESZTÉS
PRIORITÁSOK	<p>1. Tudásbázis, egyetem központú gazdaságfejlesztés az SZTE tudásbázisára épülő gazdaságfejlesztés, vállalkozói ösztöndíjprogramok indulásának elősegítése, ELI-hez kapcsolódó befektetés ösztönzés, támogató és kapcsolódó iparágak erősítése, Triple-helix típusú együttműködések erősítése, szolgáltató egyetem)</p> <p>2. Potenciális húzóágazatok és klaszter alapú gazdaságfejlesztés (ágazat-fókuszú fejlesztési programok kidolgozása (potenciális húzóágazatok); klaszterek, kiemelten az innovatív klaszterek támogatása integrált térségi fejlesztési program keretében; a klaszteresedés elősegítése)</p> <p>3. Vállalkozásfejlesztés a tudásintenzív ágazatokban (innovatív ötletek piacosításának elősegítése; innovatív vállalkozások, létrejöttének, felfutásának és együttműködéseinek elősegítése; start-up, spin-off és gazella cégek alapításának ösztönzése)</p> <p>4. Tradicionális iparágakban tevékenykedő KKV-k fejlesztése (hagyományos ágazatok vállalkozásainak fejlesztése, különös tekintettel a kitörési pontokra; a hagyományos ágazatokban működő vállalkozások együttműködésének előmozdítása; vállalkozóvá válás elősegítése)</p> <p>5. Az üzleti környezet feltételeinek javítása (a térségek vállalkozói rétegeihez és ágazati igényekhez adekvát üzleti szolgáltatások; a szolgáltatásokhoz való költséghatékony hozzáférés elsegítése, kommunikálása)</p>
KAPCSOLÓDÓ TERÜLETI CÉLOK	<p>T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése</p> <p>T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben</p> <p>T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábbon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon</p>
KAPCSOLÓDÓ SPECIFIKUS CÉLOK	<p>S.1. Az innovációs-kapacitás és -teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése</p> <p>S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése</p> <p>S.3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése</p>

H.1. HORIZONTÁLIS CÉL	ÉRTÉKTEREMTŐ ÉS TARTÓS FOGLALKOZTATÁS NÖVELÉSE ÉS TÁRSADALMI-INTÉZMÉNYI FELTÉTELEINEK JAVÍTÁSA
RÖVID LEÍRÁS	<p>Az alacsony szintű foglalkoztatás az egész Európai Unió egyik legjelentősebb konfliktusa, melyen belül Magyarország kiugróan rosszul teljesít. Mind az Európa 2020 Stratégia, mind pedig az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon koncepció egyik stratégiai célja a foglalkoztatás növelése, és ezzel szoros összefüggésben egyik oldalról a munkahelyteremtés elősegítése, másik oldalról a szükséges képzettség, az alapkészségek, a tudás- és információs társadalomba való bekapcsolódáshoz, az álláskeresőkhöz szükséges készségek, a vállalkozói készségek minél szélesebb körben és minél magasabb szintű elsajátítása, továbbá a kirekesztettség mérséklése. Mindezek a társadalmi (tudatformálás, tudatosság-erősítés, vállalatok társadalmi felelősségvállalása), szervezeti-intézményi keretek (esélyegyenlőség, finanszírozás, munkahelyek és képzések elérhetősége, kereslet és kínálat összekapcsolása stb.) a foglalkoztatás növelésének elengedhetetlen feltételei.</p> <p>Az oktatás, a szakképzés, a felnőttképzés és készségfejlesztés, a munkahelyek számának megőrzése és növelése, mint célkitűzések, a területi és specifikus stratégiai célkitűzésekben sokrétűen érvényesülnek. Ugyanakkor a kihívás nagyságrendje és kezelésének sürgető volta miatt, továbbá annak érdekében, hogy az intézkedéseknek minél nagyobb tere legyen, a megye szükségesnek tartja a foglalkoztatás növelését horizontális célként is megerősíteni.</p> <p>A fentiekén túl fontos feladat a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő készségek integrálása az alapfokú oktatásba, különös tekintettel az alkalmazásorientált alapkészségekre, az infokommunikációs eszközök használatára, az idegennyelv-használatra, a csapatmunkára és a feladatok végrehajtásának tervezésére. Kiemelt feladat a szakképzések folyamatos korszerűsítése a munkaerő-piaci elvárások függvényében, a szakképzett munkaerő helyben maradásának elősegítése.</p> <p>A hátrányos helyzetű, alacsonyan képzett, illetve képzetlen aktív korúak munkaerőpiacról való kiszorulása mellett a válság, és az azt követő megszorítások, racionalizálások egyik kevésbé körüljárt következménye a diplomás állások megszűnése és ezzel a diplomás migráció fokozódása külföldre és a főváros irányába. A folyamat jelentős és sokrétű negatív továbbgyűrűző hatásainak mérséklése érdekében komplex eszközöket és beavatkozásokat kell kidolgozni, különösen a vidéki térségekben és kisebb városokban, ahol a diplomások elvándorlása már korábban is súlyos problémát jelentett.</p>

H.2. HORIZONTÁLIS CÉL	A HÁRMASHATÁR-HELYZET ELŐNYEINEK KIBONTAKOZTATÁSA
RÖVID LEÍRÁS	<p>A következő 2020-ig tartó ciklusban eldől, hogy a Szegedi Városhálózati Csomópont milyen szerepeket tud magához vonzani és az is, hogy mekkora súlya lesz a térségben. Rendkívül komoly stratégiai kihívással néz szembe a megye, éppen ezért fontos, hogy a megyei területpolitika egységesen tudjon fellépni az elfogadott célok érdekében. Egyszerre kell állni a versenyt és a hosszútávra tekintő együttműködést építeni a szomszéd országokkal és a versengő partner városokkal. A térség egyetlen városa sincs olyan kedvező helyzetben, és nem is képvisel olyan erőt és súlyt, hogy túlléphetne a kényszerű-okszerű-jövőbe mutató együttműködésen. A helyzetértékelésben vázolt délkelet-európai városhálózati sűrűsödés – Szeged, Arad, Temesvár, Szabadka kapcsolt városaikkal, agglomerációjukkal - együtt azonban elérik azt a kritikus tömeget, abban a térszerkezeti mintázatban és abban a gazdaságföldrajzi kontextusban, amitől európai léptékben is jelentős pólusként értékelhetők.</p> <p>Számos kutatás igazolta, hogy a multikulturális közeg megfelelően nyitott, befogadó társadalom esetén egy térség fejlődésére rendkívül kedvező hatással van. A hármashatár-helyzet, valamint a térség sok évszázados multikulturális fejlődése következtében e társadalmi nyitottság adott, miközben a rendszerváltás óta a politikai feltételek is egyre kedvezőbbek. A multikulturalitás és a kreativitás, valamint a kreatív társadalom és az innovációs teljesítmény közötti szoros összefüggések is sokrétűen igazoltak. Egyrészt azért, hogy a multikulturális, kreatív környezet vonzó az innovációs teljesítményért leginkább felelős társadalmi csoportok számára, másrészt az egyre komplexebbé váló társadalomban és gazdaságban az innováció megszületésének is mindinkább feltétele a kultúrák, a különféle humán, természeti és műszaki tudományok, a művészet és a kommunikáció közötti határok átlépése, összekapcsolódása (lásd „think-tank” kezdeményezések, tematikus szociális hálók stb.). A hármashatár térség mindezek számára – kedvező jogi, pénzügyi, politikai környezetben – a legideálisabb táptalaj, ezt a lehetőséget a lehető legszélesebb körben indokolt és szükséges kihasználni a tudásrégió felépítése során és annak működése érdekében.</p> <p>A térségben ugyanakkor kiemelt jelentőséggel bír a Duna Régió országai közötti kohézió erősítése. A határon túli magyar kisebbségekkel való szoros kapcsolattartáson túl az anyanemzetek, többségi kultúrák felé való erőteljesebb nyitásnak, a multikulturalitás tudatos erősítésének az Európai Duna Régió Stratégia sikeressége szempontjából is meghatározó a szerepe.</p>

H.3. HORIZONTÁLIS CÉL	AZ ESÉLYEGYENLŐSÉG, A KÖZ- ÉS KÖRNYEZETBIZTONSÁG, VALAMINT A HELYI KÖZÖSSÉGEK INTEGRÁLT, ÖSSZEHANGOLT FEJLESZTÉSE, A SZOCIÁLIS ÉRZÉKENYSÉG FOKOZÁSA
<i>RÖVID LEÍRÁS</i>	<p>A társadalmi együttélés az életminőség meghatározó eleme, melynek megfelelő minősége, a közösségeken belüli összetartás még a legváltóságosabb helyzeteken is átsegíthet egyéneket, társadalmi csoportokat. Ennek különböző aspektusai nagymértékben összefüggenek, egy-egy elem, probléma kiragadása, elszigetelt megoldási kísérletek többnyire csak átmeneti felületi kezelést biztosítanak. A társadalmi együttélés javításának alapvető szempontjait tehát egyrészt egymással integráltan, másrészt a stratégia széles bázisára szétterítve, a lehető legtöbb programban, projektben szükséges érvényesíteni. Az egyes programok, projektek jellegétől függően szükséges differenciáltan, választhatóan vagy kötelező jelleggel érvényesíteni a célkitűzés összehangolt elemeit. Támogatandó az önkormányzatok és szerveik korszerű eszközfejlesztése.</p> <p>A cél érvényesülésének egyik legfontosabb formája a hátrányos helyzetű csoportok, illetve helyi közösségek önszerveződési és konfliktuskezelő képességének fejlesztése, a hátrányos helyzetű és magát kevésbé ellátni képes társadalmi csoportok (megkülönböztetett programok pl. nők, romák, idősek, gyermekek, fogyatékosok vonatkozásában) iránt érzett felelősségvállalás gyakorlatba ültetése. Kiemelt jelentőséggel bír a megyei fejlesztési beavatkozások felelőseinek és résztvevőinek, a hivatalos szervek képviselőinek felkészítése. A „nyitott szemmel járás” jegyében, a köz- és környezetbiztonsági problémák elhatalmasodását megelőzendő, gyors beavatkozást lehetővé tévő helyi érzékelési rendszerek kialakítására, meghonosítására és a helyi közösségek társadalmi felelősségvállalásának fokozására kell törekedni.</p> <p>Kiemelten támogatandók azok a programok, projektek, melyek az érintett társadalmi csoportok önszerveződő érdekérvényesítő képességét erősítik, a civil társadalom megerősödését segítik, illetve a különféle háttérű, kultúrájú társadalmi csoportok közötti megértést és bizalmat erősítik. A programokban kiemelt figyelmet szükséges fordítani a társadalmi fenntarthatóság szempontjaira.</p>

IRÁNYELVEK

Csongrád megye területfejlesztési koncepciója – az Európai Unió és az OFTK elveinek érvényesítését kötelezettségnek tekintve – azokon túlmutató, a megye sajátosságaihoz igazodó elveket tartalmaz. Csongrád megye az Európai Közös Stratégiai Keretről szóló európai parlamenti rendeletben foglalt és az OFTK-ban jóváhagyott, megvalósításra vonatkozó elvek közül kiemelten kezeli a partnerségre és a többszintű kormányzásra, valamint a fenntarthatóságra vonatkozó alapelveket. Ezekon túlmenően további négy elv érvényesítése bír kiemelt jelentőséggel:

- E1. Térbeli és társadalmi kisugárzó és továbbgyűrűző hatások érvényesüléséhez szükséges feltételek beépítése a programokba és projektekbe
- E2. Többszereplős – térségi, szektorokon, illetve kormányzási szinteken átívelő –, együttműködésre épülő programok és projektek támogatása
- E3. Környezeti, társadalmi és gazdasági sokkhatásokhoz való alkalmazkodó- és ellenálló-képesség erősítése
- E4. Fenntartható térszerkezetet, tájhasználatot, térség- és településüzemeltetési feltételeket eredményező, erősítő fejlesztések támogatása.

Ezen elvek jellemzője, hogy erőteljes kölcsönhatásban vannak egymással, az egyes elvek érvényesülése a másikat is erősíti.

E1. TÉRBELI ÉS TÁRSADALMI KISUGÁRZÓ ÉS TOVÁBBGYŰRŰZŐ HATÁSOK ÉRVÉNYESÜLÉSÉHEZ SZÜKSÉGES FELTÉTELEK BEÉPÍTÉSE A PROGRAMOKBA ÉS PROJEKTEKBE

Jelen területfejlesztési ciklust a rendelkezésre álló források nagymértékű elaprózódása jellemzi. Ez a probléma összefügg azzal az egyébként politikailag alátámasztható szándékkal, hogy az európai uniós forrásokból megvalósuló fejlesztések, minél szélesebb rétegeket érjenek el. Ennek a szemléletnek a hátrányai azonban már most jól láthatóak: a fejlesztések között nem alakult ki szinergia, nem következett be átütő, markáns változás sem az országon belüli térségi különbségekben, sem az ország gazdasági teljesítményében, a társadalmi leszakadás megállításában. Markáns változás szinte kizárólag az infrastrukturális ellátottság terén mutatkozik, ennek hatásai azonban alig gyűrűztek tovább a társadalomba és a gazdaságba. Felismerve ezt az anomáliát, jelen tervezési ciklusban az Európai Unió és ennek megfelelően a hazai fejlesztéspolitika is nagy hangsúlyt fektet a forráskoncentrációra, területi és szakpolitikai szempontból egyaránt. Ez a – szakmailag messzemenően támogatható – fejlesztéspolitika azonban még fontosabbá teszi a kisugárzó, továbbgyűrűző hatások érvényesítését, hiszen ezek nélkül területek és társadalmi csoportok még a jelenlegi ciklusnál is jóval nagyobb arányban maradhatnak ki a fejlesztések eredményeinek jótékony hatásaiból.

A jelenlegi ciklusban ugyan a projektek többségében igazolni kell kisugárzó, továbbgyűrűző hatásokat, ezek azonban leginkább elvi jellegűek, nehezen számon kérhetőek. Csongrád megye területfejlesztési koncepciója ún. aktív szempontként tervezi érvényesíteni a kisugárzó és továbbgyűrűző hatásokat, vagyis ez azt jelenti, hogy minden programnak kell tartalmaznia olyan projekteket, részprojekteket, melyek kifejezetten a kisugárzó, továbbgyűrűző hatások érvényesülését szolgálják. Ezek az esetek többségében hozzáférhetőségi, elérhetőségi, esélyegyenlőségi elemek, vagy infrastruktúra és gazdasági, társadalmi fejlesztési projektek összekapcsolását jelentik, de sok más, a programok természetétől függő megoldás is elképzelhető.

E2. TÖBBSZEREPLŐS – TÉRSÉGI, SZEKTOROKON, ILLETVE KORMÁNYZÁSI SZINTEKEN ÁTÍVELŐ –, EGYÜTTMŰKÖDÉSRE ÉPÜLŐ PROGRAMOK ÉS PROJEKTEK TÁMOGATÁSA

Az együttműködés kultúrájának hiánya, aminek meghatározó szegmense a bizalmi deficit, a mai Magyarország fejlődésének egyik legjelentősebb gátja. Az együttműködés az egyik legfontosabb és leghatékonyabb eszköz a forráshiányból adódó nehézségek leküzdésére, miközben általánosan is pozitívan hat a társadalom közérzetére.

Az együttműködés kultúráját a területfejlesztési szereplők és a területfejlesztési folyamat minden szegmensében szükséges erősíteni. Annak a felismerésnek kell hangsúlyt kapnia, hogy az együttműködés hatékonyabb eszköz, mint az egyéni túlélésre épülő stratégiák, legyen szó országról, térségekről, településekről, vállalkozásokról, egyénekről. A

részvételi tervezés új rendszere, mely e koncepció kidolgozását kíséri, fontos lépés ebbe az irányba, azonban a kedvező folyamat fenntartása a stratégiaalkotás, operatív programozás és a megvalósítás időszakában - mikor a szűkös forrásokért folyó versenyt kell minél nagyobb mértékben az együttműködésnek felváltania - komoly kihívást fog jelenteni.

Annak érdekében, hogy az együttműködés (újra) a kultúránk szerves részévé váljon, a megye kiemelten ösztönzi a szektorokat (piaci, civil, és közsféra), a szakpolitikákat (gazdaság, társadalom, környezet, infrastruktúra, örökségvédelem) illetve a kormányzati szinteket (település-megye-ország-több országot érintő makrorégió) átfogó, közösen megvalósítandó programokat. Az európai unió partnerségi és többszintű kormányzati elveivel összhangban, de azoknál jóval nagyobb hangsúllyal, az aktív ösztönzés eszközeivel élve tervezi az együttműködés kultúráját felépíteni. Direkt módon is kívánja támogatni az olyan programelemeket, melyek hálózatépítésre, szervezetfejlesztésre, munkamegosztásra (szövetkezetek, klaszterek, turisztikai desztináció menedzsment, térségi tájgondnokság-településüzemeltetési szervezetek, intézményközi munkamegosztás stb.) irányulnak. Az együttműködés a területfejlesztés minden szakaszában – tervezés, végrehajtás és a folyamatfigyelés-visszacsatolás – egyaránt érvényesítendő.

E3. ÖKOLÓGIAI ÉS TÁRSADALMI RENDSZEREK SOKKATHÁSOKHOZ VALÓ ALKALMAZKODÁSI ÉS MEGÚJULÁSI KÉPESSÉGÉNEK MEGERŐSÍTÉSE

Egyre összetettebbé váló világunkban mind gyakrabban alakulnak ki váratlan jelenségek, legyen szó gazdasági válságról, a klímaváltozás következményeiről, demográfiai folyamatokról, vagy váratlan döntésekről, beavatkozásokról. A sokszerű hatású, nem kiszámítható, nehezen modellezhető változások közepette előtérbe került az alkalmazkodóképesség és a megújulási képesség, mint az ökológiai és társadalmi rendszerek, gazdasági szervezetek, intézmények megváltozott kihívásokhoz való viszonyulását meghatározó tulajdonságok. Ez a területpolitikát és tervezést meghatározó környezet várhatóan a következő években általánosan és egyre mélyebben ismertté válik a terület- és vidékfejlesztésben. A megfelelő válaszok a fenntarthatóság elvének hatékonyabb érvényesítését szolgálják, ugyanakkor fontos az ágazati tervezés terén kiemelten megkövetelni a fenti szempontok érvényesítését mivel e tevékenységek kevésbé érzékenyek a fenti jelenségekre.

Alkalmazkodásra, megújulásra képes rendszerek újra tudják szervezni magukat anélkül, hogy alapvető működési és produktív funkcióik jelentősen sérülnének (reziliencia képesség). Ennek hiányában a rendszerek sokkhatások következtében összeomlanak, működésképtelenné válnak.

Az alkalmazkodási, megújulási képesség erősödésének fontosabb feltételei:

- változatosság, sokféleség (ökológiai, kulturális, táji, szervezeti stb. diverzitás),
- hatékonyan működő folyamatfigyelési és visszacsatolási mechanizmusok,
- kutatás-fejlesztés, illetve társadalmi tanulás („kapacitásépítés”) folyamatossága
- tudások és tapasztalatok, jó gyakorlatok felhalmozódásához, megismeréséhez, összekapcsolódásához, szinergiájához fórumok, hálózatok felépítése,
- irányítás, folyamat-menedzselés révén biztosított szakszerűség (szervezet-fejlesztő tevékenységek, készségek)

Az alkalmazkodó- és megújuló képesség erősítésének fontos eszközei a mintaprogramok és –projektek, kísérletek támogatása, melyek tanulságai a későbbiekben, szélesebb körben és nagyobb léptékben alkalmazhatók. E programok, projektek elengedhetetlen eleme a kísérleti jellegnek megfelelő előkészítés és az eredmények, konfliktusok, nehézségek értékelése, valamint közzététele.

E4. FENNTARTHATÓ TÉRSZERKEZETET, TÁJHASZNÁLATOT, TÉRSÉG- ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI FELTÉTELEKET EREDMÉNYEZŐ, ERŐSÍTŐ FEJLESZTÉSEK TÁMOGATÁSA

Az elv az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciónak a fenntartható térhasználatra vonatkozó elveinek megyei léptékben történő differenciált érvényesítését szolgálja. Kiemelten kezeli azon elemeket, melyek

- a megye makrotérségi pozíciójának, gazdasági versenyképességének javulását komplex módon és koncentráltan, hatékonyan segítik,

- a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás és a foglalkoztatás növelése érdekében az integrált és adaptív víz-energiagazdálkodást, az ökológiai és táji diverzitást és a táj foglalkoztatási képességének növekedését szolgálják,
- a tájfenntartás és településüzemeltetés racionalizálása, költségtakarékosabbá válása érdekében a meglévő településterületek intenzívebb, heterogén használatát, barnamezők differenciált újrahasznosítását, túlkínálatok fokozatos felszámolását, a szabad területek megőrzését, aktív hasznosítását (agrár, erdőgazdálkodási, vízgazdálkodási, ökológiai, rekreációs célra) szolgálják,
- egymás működését akadályozó közlekedési rendszerek szétválasztását (pl. makroregionális közlekedési rendszerek és helyi-térségi közlekedési rendszerek), és hatékonyan összekapcsolható intermodális közlekedési-szállítási rendszerek kialakulását célozzák,
- a helyi igényeket és életminőséget szolgáló gazdaság megerősítését és a térségi jelentőségű gazdasági-foglalkoztatási kapacitások koncentrációját elérhetőségük javításával együttesen szolgálják.

A TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ MEGVALÓSÍTÁSÁNAK ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

A 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési ciklusban a területfejlesztés intézmény- és eszközrendszere gyökeresen el fog térni a jelenlegi ciklus eszközrendszerétől. Ezek a változások részben európai szintű, részben pedig a hazai területpolitika változásaira vezethetők vissza. Mivel a megváltozott rendszer még kiforratlan, jelenleg is tervezés alatt áll, jelenleg az alapelvek, a főbb irányok és a megye (a megyék) számára kívánatosnak ítélt struktúrák rögzíthetők, az utóbbi mintegy üzenetként megfogalmazva a központi döntéshozók irányába.

A változás főbb irányjai, jelen ismeretek szerint, az alábbiak:

2007-2013	2014-2020
<p>A területfejlesztés főbb szereplői:</p> <ul style="list-style-type: none"> • állam • régiók • kistérségek/LEADER közösségek • települések • vállalkozók, intézmények, civilszervezetek 	<p>A területfejlesztés főbb szereplői:</p> <ul style="list-style-type: none"> • állam • megyék, megyei jogú városok, funkcionális várostérségek (FTV-k) • LEADER közösségek, CLLD közösségek • vállalkozók, intézmények, civilszervezetek
<p>Programozás:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Régióként külön (bár kevésbé eltérő felépítésű-tartalmú) operatív program (ROP) • Ágazati operatív programok 	<p>Programozás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egy közös Terület- és Településfejlesztési Operatív Program (TOP) az ún. „konvergencia régiók” (Közép-Magyarországi régió kivül minden magyarországi régió) számára • Ágazati operatív programok (kiemelt hangsúllyal szerepel a gazdaságfejlesztés, az innováció és az energiahatékonyság)
<p>Területi szemléletű eszközök:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Városrehabilitációs akcióterületi terv integrált városfejlesztési stratégia (IVS) alapján • LEADER programok Integrált Helyi Stratégia (IHS) alapján • Turisztikai Desztináció Menedzsment (TDM) • Hátrányos helyzetű térségeket segítő komplex program 	<p>Területi szemléletű eszközök <i>(Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió tervezetében és a Nemzeti Vidékstratégiában nevesített, új elemek később szabályozásra kerülő módszertan alapján):</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Városfejlesztési akcióterületi terv integrált városfejlesztési stratégia (IVS) • Integrált Területi Beruházás (Integrated Territorial Investment, ITI) • Közösség által vezérelt helyi fejlesztés (Community Led Local Development, CLLD), város-vidék integrált fejlesztés eszköze • LEADER programok Integrált Helyi Stratégia (IHS) alapján • Turisztikai desztináció menedzsment (TDM) • Szabad vállalkozási zóna (innovatív térségek és hátrányos helyzetű térségek számára) • Autonóm térségek (energetikai, vízgazdálkodási, élelmiszer, építőanyag stb. önfenntartó képesség erősítése) • Hátrányos helyzetű térségeket segítő komplex programok • Térségi komplex vidékfejlesztési programok (tanyás térségek, aprófalvas térségek, Tisza-völgy, Homokhátság, stb) • EGTC (európai területi társulás)
<p>Ágazati szemlélet, projektfinanszírozás</p> <ul style="list-style-type: none"> • KA (Kohéziós Alap) • ERFA (Európai Regionális Fejlesztési Alap, ESZA (Európai Szociális Alap) • EMVA (Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap), EHA (Európai Halászati Alap) • ETE (európai területi együttműködés, határon átívelő programok esetén) 	<p>Integrált térségi szemlélet, programfinanszírozás („multi-fund”)</p> <ul style="list-style-type: none"> • KA (Kohéziós Alap) • ERFA (Európai Regionális Fejlesztési Alap, ESZA (Európai Szociális Alap) • EMVA (Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alap), EHA (Európai Halászati Alap) • ETE (európai területi együttműködés, határon átívelő programok esetén) • Közös Stratégiai Keret (ITI és CLLD programok esetén: KA, ERFA, ESZA, ETE, valamint EMVA és EHA vidékfejlesztési pillérei)

Noha a koncepcióalkotás alapvetően nem az eszköz- és intézményrendszeréről szól, Csongrád megye a koncepcióalkotás során számolt ezekkel a változásokkal, melyek szakmailag is indokoltak voltak. Sok elemük már jelen területfejlesztési időszakban is felmerült elvárásként (programozási és területi szemlélet), ám megfelelő eszközök hiányában ezek nem tudtak a szükséges mértékben érvényesülni. Azzal, hogy a megye 7 stratégiai célja közül 3 területi célkitűzés, továbbá a specifikus célok között is jelentős kapcsolódási lehetőségek és szükségszerűségek állnak fenn, a megye képes lesz megfelelően fogadni az új eszközöket, és stratégiáját azokon keresztül érvényesíteni. Ezt segítik elő a különféle stratégiai munkacsoportok, ahol az integráció és együttműködés megkerülhetetlenségét a tagok közötti erőteljes átfedés is fémjelzi.

BELSŐ KOHERENCIA

LEGFONTOSABB GLOBÁLIS, EURÓPAI, HAZAI ÉS MEGYEI KIHÍVÁSOK	JÖVŐKÉP-ÁTFOGÓ CÉLOK 2030	LEGFONTOSABB KITÖRÉSI PONTOK
<p>gazdaság területi koncentrációja, centrumtársaság eltolódása Közép-Európa irányába, hagyományos európai kelet-nyugati törésvonal keletebbre tolódása, észak-déli törésvonal felerősödése, Magyarország két törésvonalon</p>	<p>Csongrád megye jövőképe Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén</p>	<p>hármashatár menti és európai fejlődési folyosón való fekvésben rejlő lehetőség: regionális centrumtársaság</p>
<p>a tudás, az innováció, az információhoz való hozzáférés, a kreativitás és a társadalmi tőke (kapcsolatok, multikulturalitás) európai felértékelődése magyar oktatás-képzés és K+F alulfinanszírozottsága, korszerűtlen struktúrák</p>	<p>Átfogó célok</p>	<p>egyetem, tervezett Európai Lézer Központ (ELI) és BIOPOLISZ, bővülő informatikai ipar, versenyképes feldolgozóipari ágazatok, tradíciók oktatás- képzés-innováció-piaci szektor agrárium+élelmiszeripar+biotechnológia, megújuló energia ipar kulturális és kreatív ipari hagyományok</p>
<p>gazdasági válságból való kilábalás ütemének bizonytalansága</p>	<p>HÁRMASHATÁR MENTI VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTI TÉRSÉG: TUDÁSKONCENTRÁCIÓ, KOHÉZIÓ, KISUGÁRZÁS</p>	<p>területi és ágazati együttműködések, klaszterek, termékláncok-beszállítói rendszerek, szövetkezetek, város-vidék integráció, városok közötti munkamegosztás, határon átívelő együttműködés</p>
<p>gyenge versenyképességű és jövedelemtermelő képességű gazdaság, alacsony hozzáadott érték, kevés innováció</p>	<p>KLÍMAVÁLTOZÁSRA REAGÁLÓ INNOVATÍV GAZDASÁG ÉS ERŐFORRÁS-GAZDÁLKODÁS</p>	<p>természeti, kulturális erőforrások, értékek, tradíciók, turisztikai kapacitások</p>
<p>vállalkozási és együttműködési kultúra hiányosságai, kontraproduktív verseny</p>	<p>VÁLLALKOZÓ KEDVŰ, JÓL KÉPZETT TÁRSADALOMRA ÉPÜLŐ KOOPERÁLÓ GAZDASÁG A MEGYEI HÚZÓÁGAZATOK BÁZISÁN</p>	<p>megújuló energia potenciál, jelentős felszíni vízkészlet, jó minőségű öntözött termőföldek kapcsolódó K+F tevékenység</p>
<p>klímaváltozás, szélsőséges időjárási jelenségek, olajcsúcs, termőföld és ivóvízkészletek fogyása, biodiverzitás csökkenése</p>	<p>A jövőkép az európai területi, gazdasági trendek kihívásaira, és a megye területi-társadalmi és innovációs potenciáljára, mint kitörési pontokra fókuszál.</p>	<p>dinamikusan bővülő megújuló energia felhasználás, alkalmazkodó agrárium élő-megújulásra képes hagyománya</p>
<p>gyenge alkalmazkodóképesség, természetvédelem, vízgazdálkodás, környezetvédelem, agrárágazatok érdekkellentétei alkalmazkodást nehezítő jogi környezet társadalmi érdektelenség</p>	<p>Ugyanakkor a kitörési pontok képesek felölelni a környezeti és társadalmi kihívásokra adandó válaszokat is, amennyiben a pozíciót és az innovációt a helyi adottságokra, tradíciókra, készségekre és az együttműködésre épülő gazdasági és társadalmi megújulás szolgálatába állítják.</p>	<p>integrációt ösztönző eszközök, európai követelmények és források, társadalmi tudatosodás-aktivitás, szervezethezesség</p>
<p>európai népességcsökkenés, idősödés, nem tervezhető migrációk, képzetlen munkaerő növekvő túlkínálata</p>		<p>határon átívelő város-hálózati csomópont népességvonzó, -megtartó képessége veretes mezővárosok agrár- és élelmiszeripari feldolgozóipari, közszolgáltatási-intézményi, kulturális tradíciói</p>
<p>megyén belüli demográfiai kettészakadás, fejlettebb régiók elszívó hatása, alacsony képzettség, rossz egészségi állapot</p>		<p>nagy hagyományú oktatási-szakképzési bázisok, egészségmegőrzési, gyógyítási potenciálok, tradíciók, kapacitások javuló IKT és idegennyelvi készségek, társadalmi tőke, helyi közösségek, szociális háló</p>
<p>Közlekedési és környezeti infrastruktúra hiányosságai, rosszul üzemeltethető szórt, szétterülő települési hagyományok, rossz életminőség a vidéki és a tanyás térségekben, belső periféria térségek</p>		<p>jelentős élőkommunikáció-igényű ágazatok, komplex környezet- és tájgazdálkodás jelentős munkaerőigénye meglévő, reaktiválható, korszerűsíthető sokirányú nyílt hálós közlekedési kapcsolatrendszer, rákapcsolódás a dinamikus fejlődési tengelyekre város-vidék integráció, elérhetőség, helyi gazdaság, helyi piac, alternatív, decentralizált energia- és vízgazdálkodás</p>

KÜLSŐ KOHERENCIA

TERVDOKUMENTUM MEGNEVEZÉSE	KÜLSŐ KOHERENCIA LEÍRÁSA
EURÓPA 2020 STRATÉGIA	<p>Az <i>Európa 2020</i> három, egymást kölcsönösen megerősítő prioritást tart szem előtt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Intelligens növekedés (Innováció, Oktatás, Digitális társadalom), amely a CSMTFK célrendszere A.1. és A.2. átfogó céljának is megfeleltethető 2. Fenntartható növekedés (Éghajlat, energia és mobilitás, Versenyképesség), amely koherens a CSMTFK A.2. átfogó céljával, a T.2. területi céljával, továbbá az S.2., valamint S.4. stratégiai céljaival 3. Inkluzív növekedés (Foglalkoztatás és készségek, Szegénység elleni küzdelem), amely párhuzamba vonható a CSMTFK célrendszerében az A.3. átfogó céllal és három stratégiai céllal (S.2., S.4., T.3.) <p>A CSMTFK célrendszere teljes egészében illeszkedik az EU 2020 Stratégia 11 tematikus céljához. A megyei önkormányzatnak a legkisebb befolyása az intézményi kapacitások fejlesztésére és a hatékony közigazgatásra van.</p>
AZ EURÓPAI UNIÓ TERÜLETI AGENDÁJA	<p>A területi kohézió közös cél egy harmonikusabb és kiegyensúlyozottabb Európa megteremtése érdekében. A TA2020 célja stratégiai iránymutatások biztosítása a területfejlesztés számára, elősegítve ezáltal azt, hogy a különböző politikákban valamennyi irányítási szinten megjelenjen a területi dimenzió, célja továbbá annak biztosítása, hogy az Európa 2020 stratégia a területi kohéziós elveknek megfelelően valósuljon meg. A TA2020-ban megfogalmazott területi kihívások és területi prioritások teljes egészében megfelelnek a CSMTFK célrendszerének.</p>
OTK, OFTK	<p>Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció célrendszerének átfogó céljai megfeleltethetők a CSMTFK átfogó céljainak. A stratégiai célok tekintetében hangsúlyos szerepet kap a megyei koncepcióban is az élhető és életképes vidék, a gazdasági növekedés, a versenyképes gazdaság, a komplex tájgazdálkodás és vízgazdálkodás, a K+F+I, a stratégiai erőforrások megőrzése, megújuló energia.</p>
MAGYAR NÖVEKEDÉSI TERV	<p>A Magyar Növekedési Terv rögzíti, hogy a világgazdaság új fejlődési szakaszba lépett, amelyben a sikeres gazdasági növekedés legfontosabb feltétele az innováció és a tudás lesz. E két elem hangsúlyos szerepet kap a CSMTFK célrendszerében is, egybehangzóan a növekedési terv azon megállapításával, mely szerint az országoknak ezért olyan stratégiát kell alkotniuk, amelynek alapján át tudják irányítani gazdaságukat a tudás és innováció vezérelte fejlődési útra, a belső gazdasági és növekedési motorok beindításával. A megyei koncepció célrendszerében is rögzítésre került, hogy a tudás- és innováció alapú fejlődés főszereplője a kreatív kisvállalkozások, amelyek rugalmasak, nyitottak, és így a termékfejlesztés élvonalában lehetnek. Fontos feladat ezért ezen cégek üzleti környezetének jelentős javítása. A MNT leszögezi, hogy egy kicsi és nyitott gazdaságú ország csakis akkor lehet versenyképes, ha azokra a sajátos erőforrásokra támaszkodik, amelyekben más országokhoz képest előnnyel és kedvező adottságokkal rendelkezik, és amelyeket eséllyel fejleszthet világszínvonalra. A megyei koncepció – összhangban ezzel a megállapítással – kiemeli Csongrád megye kedvező adottságait, amellyel kiemelkedő fejlődést érhet el.</p>
WEKERLE TERV	<p>A Wekerle Terv a magyar kormány Kárpát-medencei térséget érintő gazdaságfejlesztési programja, amelynek célja a magyar gazdaság makroregionális léptékű célkitűzéseinek meghatározása, és az e célok elérését szolgáló partnerségi, intézményi és finanszírozási keretfeltételek kijelölése.</p> <p>Fő célkitűzése a hazai vállalkozások regionális piaci pozíciójának erősítése, amely összecseng a megyei TFK „A.3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán” és „A.1. Hármashatár menti városi hálózati csomóponti térség: tudáskonzentráció, kohézió, kisugárzás” átfogó céljaival, valamint az S.1. és S.4. specifikus céljaival.</p>
MAGYARY PROGRAM	<p>A Magyar Program főcélja a „hatékony nemzeti közigazgatás” megteremtése. Tekintettel arra, hogy a támogatási források a közigazgatási rendszer közvetítésével jutnak el a fejlesztések végrehajtóihoz, a MP hatással van valamennyi megyei átfogó cél, stratégiai cél megvalósulására.</p> <p>Négy beavatkozási területe: szervezet – feladat – eljárás – személyzet, amely áttekinthetővé teszi az MP által a párhuzamosan futó folyamatok „számosságát és egymásra hatását”. Az MP nem merev terv, hanem meghatározott fogalmi keretben, dinamikus rugalmassággal évente leköveti az intézkedéseket, összeveti a tervet a ténnyel, és értékeli.</p>
NEMZETI REFORM PROGRAM	<p>Magyarország a Nemzeti Reform Programjában a Konvergencia Programmal összhangban állította össze célkitűzéseit, hat területre összpontosítva.</p> <p>1. A növekedést elősegítő szerkezeti reformok, amelyhez a CSMTFK célrendszerében a T.3. cél feleltethető meg. 2. Az Európa 2020 stratégiához kapcsolódó nemzeti vállalásokat megalapozó intézkedések, a koherenciát ld. EURÓPA 2020 STRATÉGIA</p>
NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA	<p>Az Európai Bizottság a Közös Agrárpolitika 2013 utáni jövőjéről 3 fő célt fogalmazott meg. A „Természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás” célnak teljes egészében megfeleltethető a CSMTFK célrendszerének A.2. átfogó célja. A KAP által megfogalmazott „Életképes élelmiszertermelés” és „Kiegyensúlyozott területi fejlődés” célja a mezőgazdasági szektor versenyképességének javítása, a vidéki közösségek fennmaradása és a helyi piacok erősítése, amit a CSMTFK is stratégiai célul tűzött ki (T.3., S.2)</p> <p>A Nemzeti Vidékstratégia stratégiai céljainak a CSMTFK T.2., T.3. és S.2. stratégiai céljai feleltethetők meg. Elsődleges szempontok a tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése, az életképes agrártermelés, a vidéki gazdaság és a vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.</p>

NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAM	A környezetvédelem horizontális szempontnak minősül, minden cél esetében érvényesíteni szükséges. A CSMTFK vonatkozásában a Nemzeti Környezetvédelmi Program tematikus akcióprogramjai közül az éghajlatváltozás, környezet és egészség, fenntartható terület- és földhasználat, a biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem, vizeink védelme és fenntartható használata szempontok érvényesülnek leginkább az A.2. átfogó cél és a T.2. stratégiai cél esetében.
NEMZETI ENERGIASZTRATÉGIA	A Nemzeti Energiasztratégia „a dekarbonizáció, energiabiztonság és versenyképesség megerősítése” elnevezésű átfogó céljának, megfeleltethető a CSMTFK „A.2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás” átfogó célja. Az energiasztratégiában meghatározott energiatermelésre és energiafogyasztásra vonatkozó stratégiai célok közül kiemelendő az alternatív energiaforrásokra történő áttérés, mely a CSMTFK „S.3. Az alternatív energiaforrások felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése” stratégiai célban tükröződik.
NEMZETI ÉGHAJLATVÁLTOZÁSI STRATÉGIA	A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia átfogó céljai közül elsősorban a klímaváltozásra történő alkalmazkodás céljának feleltethető meg a CSMTFK-ban kitűzött „A.2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és erőforrás-gazdálkodás” megnevezésű átfogó cél. Az alkalmazkodás és a kibocsátás csökkentéssel kapcsolatos stratégiai célok szintén koherens módon kapcsolódnak a CSMTFK stratégiai céljaihoz, mindenképp az „S.3. Az alternatív energiaforrások felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése”, továbbá a „T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált városrészek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben”, valamint az „S.2. A teljes agrárérték együttműködésére, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése” stratégiai célokhoz.
NEMZETI TÁRSADALMI FELZÁRKÓZTATÁSI STRATÉGIA	A Nemzeti Társadalmi Felzárkóztatási Stratégia átfogó céljai elsősorban a CSMTFK „A.3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság és megyei húzóágazatok bázisán” átfogó céljában és a „T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon” megnevezésű stratégiai célban mutatkoznak meg.
MAGYAR NEMZETPOLITIKA	A Magyar Nemzetpolitikában megfogalmazott „Átfogó cél: gyarapodó közösségek” a külföldi magyarság megmaradását, valamint számbeli, gazdasági, szellemi, és jogaikban való gyarapodását kívánja elérni. A nemzetpolitikai stratégia egyrészt a magyarországi politika és közigazgatás, másrészt pedig a határon túli magyar közösségek számára fogalmaz meg célokat és feladatokat. A Csongrád megyei területfejlesztési koncepció célhierarchiájában a Csongrád Megyei Közgyűlés által kijelölt jövőkép a „Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén” és az eléréséhez meghatározott átfogó célok (A.1-A.3) – összhangban a Magyar Nemzetpolitika alapcélkitűzésével – hozzájárulhatnak a határon túli magyarok identitásának megőrzéséhez, a magyar közösségek szellemi, gazdasági gyarapodásához, a kapcsolatok, térségi együttműködések erősítéséhez.
NEMZETI FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS KERETSTRATÉGIA	A nemzeti fenntartható fejlődési koncepció (keretstratégia) célja, hogy távlatos, az egész nemzetet összefogó irányt adjon az egyéni és közösségi cselekvések számára annak érdekében, hogy a mindenkori „jó élet” alapfeltételeit biztosító nemzeti – humán, társadalmi, természeti és gazdasági – erőforrásokat mennyiségi és minőségi értelemben is fenntartsuk, gyarapítsuk. A Keretstratégia célrendszerével (humán erőforrás, társadalmi erőforrások, természeti erőforrások és gazdasági (fizikai) erőforrások fenntarthatósága) teljes egészében összhangban vannak a megyei TFK specifikus céljai.
KÜLPOLITIKAI STRATÉGIA	A megfogalmazott jövőkép: az értékelvű külpolitika és a hozzá kapcsolódó tudományos, kutatási és innovációs központi szerep, mint stratégiai cél egybevágh a CSMTFK célrendszerében megfogalmazott átfogó jövőképpel: „Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén”. Csongrád megye határmenti jellegéből adódóan számos terület egybeesik a Külpolitikai Stratégiával, így például a határok feletti nemzeti összetartozás, a magyar-magyar kapcsolatok erősítése. A fenntartható fejlődés, a környezeti állapot javítása, a klímaváltozásra reagáló erőforrás-gazdálkodás és az energetikai kérdések szorosan összefüggnek egymással. Olyan témakörök ezek, amelyeket nemzetközi szinten lehetséges hatékonyan fejleszteni. A megyei és a külpolitikai koncepció is illeszkedik az Európai Unió által felállított prioritásokhoz, mely irányelvek fellelhetők az országos szintű koncepciókban. Mindkét dokumentum kiemelten foglalkozik a mezőgazdaság és élelmiszeripar kérdéseivel, és azzal, hogy Magyarország, országon belül pedig a Dél-alföldi régió kedvező természeti és kutatási, innovációs adottsággal rendelkezik.
PARTNERSÉGI MEGÁLLAPODÁS (A 2014-2020 KÖZÖTTI EURÓPAI UNIÓS FEJLESZTÉSI FORRÁSOK FELHASZNÁLÁSÁRÓL)	A 2014–2020 közötti európai uniós fejlesztési források felhasználásának átfogó célja a fenntartható, magas hozzáadott értékű termelésre és a foglalkoztatás bővítésére épülő gazdasági növekedés, nemzeti fejlesztési prioritásai: a) a gazdasági szereplők versenyképességének javítása és nemzetközi teljesítményének megerősítése, amely koherens a CSMTFK A.3. átfogó és S.4. specifikus céljával, b) a foglalkoztatás növelése, melyhez a koncepció H.1. horizontális célja illeszkedik, c) az energia- és erőforrás-hatékonyság javítása, amely megfeleltethető a CSMTFK A.2. átfogó céljával és az S.2. stratégiai céljával, d) a társadalmi felzárkóztatás és a népesedési kihívások kezelése, amely a koncepció célrendszere A.3. átfogó, T.3. területi és H.3. horizontális céljának is megfeleltethető e) a gazdasági növekedést segítő helyi és térségi fejlesztések megvalósítása, mely prioritás az S.4. specifikus célban fogalmazódik meg.

TERVEZÉSI FOLYAMAT, TÁRSADALMASÍTÁS ÉS LEGITIMÁCIÓ

A megyei területfejlesztési koncepció **előkészítő fázis**ában a Csongrád Megyei Önkormányzat széles körű partnerséget hirdetett. A tervezés partnerség szempontjából kiemelt célcsoportjai a települési önkormányzatok, a vállalkozások és a társadalmi szervezetek. A helyzetfeltárás 4.1 Partnerségi terv fejezete részletesen tartalmazza az előkészítési fázisban megvalósított fórumokat, egyeztetéseket.

Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciója helyzetfeltáró része munkaanyagában foglaltak elfogadásáról, a szükséges kiegészítések átvezetéséről és a szükséges egyeztetések lefolytatásáról az **57/2012. (IX. 14.)** számú határozatával döntött a Csongrád Megyei Közgyűlés.

A **munkanyagot véleményezésre megküldtük** a Nemzetgazdasági Minisztérium, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal és a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség számára. A Csongrád Megyei Önkormányzat a széles körű partnerség megvalósítása érdekében a helyzetfeltárás egyeztetési anyagát megküldte továbbá véleményezésre 60 település, 7 kistérségi társulás, 5 LEADER helyi akciócsoport, 3 szomszédos megyei önkormányzat, Csongrád megyei országgyűlési képviselők, a Csongrád Megyei Kormányhivatal, 4 kamara (Csongrád Megyei Agrárkamara, Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Csongrád Megyei Mérnöki Kamara, Csongrád Megyei Építész Kamara), a KSH Csongrád Megyei Igazgatósága, az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, a Nemzeti Környezetügyi Intézet, a Magyar Közút Nonprofit Zrt. Csongrád Megyei Igazgatósága, a MÁV Zrt., a Tisza Volán Zrt., a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt., a Banat-Triplex Confinium EGTC, a DKMT Nonprofit Közhasznú Kft., valamint a Szegedi Tudományegyetem számára. A dokumentumot véleményezési felhívással együtt közzétettük továbbá a megyei önkormányzat honlapján is az érdekelt társadalmi és gazdasági szereplők számára.

A beérkezett vélemények és észrevételek feldolgozása, értékelése megtörtént, a helyzetfeltárás az egyeztetési eljárás során megküldött észrevételek alapján kiegészítésre, pontosításra került. A Csongrád Megyei Közgyűlés a **85/2012. (XII.21.)** számú határozatával elfogadta Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciója helyzetfeltáró részét a további tervezés alapjául.

Azzal, hogy külső szakértők – Város-Teampannon Kft., Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség – és a Csongrád Megyei Önkormányzat Hivatalának munkatársai közreműködésével kidolgozott Helyzetfeltárás széleskörű szakmai és helyi politikai véleményezés alapján véglegesített változatát a megyei közgyűlés továbbtervezésre alkalmasnak nyilvánította, a munka első fázisa lezárult.

2012 novemberében elindult a továbbtervezés, és egyúttal a megyei önkormányzat kezdeményezésére felálltak azok a **munkacsoportok**, amelyek a megye egyes térségeit képviselő közgyűlési tagokból, a megyei önkormányzati hivatal munkatársaiból, a tervet kidolgozó szakértőkből, valamint a megye intézményhálózatáért felelős régi és új szervezetek képviselőiből állnak. A Csongrád Megyei Önkormányzat – az ún. partnerségi tervével összhangban – az alábbi munkacsoportok bevonásával kezdte meg a tervezést: a **Szeged központú városhálózati csomóponti térség**, a **Tájalapú integrált vidékfejlesztés** és a **Tiszántúli iparosodó mezővárosok térsége** munkacsoportok térségi alapon, míg az ún. **Intézményi munkacsoport** szakpolitikák szerint szerveződtek (oktatás, egészségügy, szociális ügyek). A munkaközi egyeztetési folyamatban felmerült igénynek megfelelően további szakpolitikai egyeztetéseket tartottunk az **agrárvertikum**, a **vízügyi kérdések és az energetika vonatkozásában**, melyek nagymértékben járultak hozzá a koncepció továbbfejlődéséhez. A Helyzetfeltárás és a Koncepció közötti koherencia feletti „örködés”, a SWOT elemzés továbbfejlesztése és a célrendszer közötti összhang megteremtése a Helyzetfeltáró munkában résztvevő szakemberekből álló **Szakértői munkacsoport** elsődleges feladata.

A tervezés második fázisában a **Területfejlesztési Koncepció célhierarchiáját** e munkacsoportok közreműködésével alakítjuk ki.

A Csongrád Megyei Közgyűlés a **87/2012. (XII.21.)** számú határozatával hagyta jóvá előzetesen Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciója célrendszerét.

A Csongrád Megyei Önkormányzat Hivatalának munkatársai további személyes egyeztetéseket folytattak számos megyei szereplővel, akik közül külön kiemelendő a Szegedi Tudományegyetem Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék.

A partnerség keretében lefolytatott **egyeztetések menetrendjét** a következő táblázat tartalmazza:

Partnerségi fórum megnevezése	Időpont	Meghívott szervezetek	Téma
LEADER FÓRUM	2012. október 31.	Csongrád megyében működő LEADER HACS szervezetek, DARFÚ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció helyzetfeltáró része, együttműködés kialakítása
TERÜLETFEJLESZTÉSI MUNKACSOPORTOK ALAKULÓ ÜLÉSE	2012. november 9.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A 75/2012. (XI. 09.) Kgy. hat. értelmében megalakul a Szeged központú városhálózati csomóponti térség, a Tájalapú integrált vidékfejlesztés és a Tiszántúli iparosodó mezővárosok térsége munkacsoport
EGYEZTETÉS SZEGED MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁVAL	2012. november 12.	Szeged Megyei Jogú Város munkatársai, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	Szeged város közlekedésfejlesztési tervei
EGYEZTETÉS SZEGED MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁVAL	2012. november 13.	Szeged Megyei Jogú Város Közgyűlése képviselői, Polgármesteri Hivatal munkatársai, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	Szeged 2014-2020 közötti kiemelt projekteinek a megyei területfejlesztési koncepció célrendszerébe illesztése
SZEGED KÖZPONTÚ VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTI TÉRSÉG MUNKACSOPORT	2012. november 15.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció jövőképe, átfogó és stratégiai célrendszerének kialakítása, s ebben a térség helyének, szerepének meghatározása
TÁJALAPÚ INTEGRÁLT VIDÉKFEJLESZTÉS MUNKACSOPORT	2012. november 16.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció jövőképe, átfogó és stratégiai célrendszerének kialakítása, s ebben a térség helyének, szerepének meghatározása
TISZÁNTÚLI IPAROSODÓ MEZŐVÁROSOK TÉRSÉGE MUNKACSOPORT	2012. november 16.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció jövőképe, átfogó és stratégiai célrendszerének kialakítása, s ebben a térség helyének, szerepének meghatározása
SZOCIÁLIS MUNKACSOPORT	2012. november 29.	Csongrád Megyei Kormányhivatal, Csongrád Megyei Intézményfenntartó Központ, Szeged Megyei Jogú Város, Szeged-Csanád Egyházmegye, Napsugár Otthon, Aranysziget Otthon, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció szociális vonatkozásai, intézményi átalakítások hatása, jövőkép megalkotása, célok meghatározása a 2014-2020-as programozási periódusra
EGÉSZSÉGÜGYI MUNKACSOPORT	2012. november 29.	Dr. Bugyi István Kórház, megyei tisztifőorvos, Csongrád Megyei Mellkasi Betegségek Szakkórháza, Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház-Rendelőintézet, Erzsébet Kórház-Rendelőintézet, Magyar Orvosi Kamara Csongrád Megyei Területi Szervezete, Szegedi Tudományegyetem ÁOK, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció egészségügyi vonatkozásai, intézményi átalakítások hatása, jövőkép megalkotása, célok meghatározása a 2014-2020-as programozási periódusra
EGYEZTETÉS SZEGED MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁVAL	2012. december 3.	Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata munkatársai, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció jövőképe, átfogó és stratégiai célrendszerének illeszkedése Szeged Megyei Jogú Város fejlesztési elképzeléseihez
KULTURÁLIS MUNKACSOPORT	2012. december 6.	Móra Ferenc Múzeum, Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark, Szegedi Nemzeti Színház, Csongrád Megyei Levéltár, Csongrád Megyei Kormányhivatal, Szegedi Vadaspark, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció kulturális vonatkozásai, intézményi átalakítások hatása, jövőkép megalkotása, célok meghatározása a 2014-2020-as programozási periódusra

Partnerségi fórum megnevezése	Időpont	Meghívott szervezetek	Téma
OKTATÁSI MUNKACSOPORT	2012. december 6.	Csongrád Megyei Intézményfenntartó Központ, Csongrád Megyei Kormányhivatal, Szeged MJV, Hódmezővásárhely MJV, Ezermester Szakképzés-szervezés Nonprofit KKH Kft., Szegedi Tudományegyetem, Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola, Szent Gellért Katolikus Iskolai Főhatóság	A megyei területfejlesztési koncepció oktatási vonatkozásai, intézményi átalakítások hatása, jövőkép megalkotása, célok meghatározása a 2014-2020-as programozási periódusra
NÉGYMEGYÉS TALÁLKOZÓ (SZENTES)	2012. december 7.	Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat, Békés Megyei Önkormányzat, Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat, Csongrád Megyei Önkormányzat, Csongrád Város Önkormányzata, Szentes Város Önkormányzata, Város-Teampannon Kft.	Közös jövőkép kialakítása, beavatkozási területek körvonalazása a szomszédos megyehatár-közelbeni térségekben
SZEGED KÖZPONTÚ VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTI TÉRSÉG MUNKACSOPORT	2012. december 14.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció célrendszere tervezői változatának megvitatása
TÁJALAPÚ INTEGRÁLT VIDÉKFEJLESZTÉS MUNKACSOPORT	2012. december 14.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció célrendszere tervezői változatának megvitatása
VÍZÜGY MUNKACSOPORT	2013. január 23.	Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság, K&K Mérnöki Iroda Kft., Csongrád Megyei Mérnöki Kamara, Tisza-Marosszögi Vízgazdálkodási Társulat, Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	Tisza-völgy, Homokhátság, tájgazdálkodás, komplex vízgazdálkodás, ivóvízminőség javító program csongrádi vízlépcső, tározók, Duna-Tisza közti csatorna kérdése, Natura 2000 területek
MEZŐGAZDASÁG, KLÍMA MUNKACSOPORT	2013. január 23.	Csongrád Megyei Agrárkamara, Kiskunsági Nemzeti Park, Csongrád megyei LEADER HACS szervezetek, Szegedi Tudományegyetem TTIK Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, DALERD Zrt., Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A teljes agrárvertikum együttműködése, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése
ENERGETIKA MUNKACSOPORT	2013. január 24.	ARCHENERG Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter, Aquadplus Kft., Phlegon Consult Kft., Építő-KITT Klaszter, Szegedi Tudományegyetem Környezettudományi Intézet, Dél-alföldi Termálenergia Klaszter, Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	Az alternatív energia vertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése
KULTURÁLIS MUNKACSOPORT	2012. január 24.	Kiskunsági Nemzeti Park, Szegedi Tudományegyetem Fűvészkert, Szeged és Térsége Turisztikai és Nonprofit Kft., Somogyi Könyvtár, Móra Ferenc Múzeum, Ópusztaszeri Nemzeti Történelmi Emlékpark, Szegedi Nemzeti Színház, Csongrád Megyei Levéltár, Csongrád Megyei Kormányhivatal, Szegedi Vadaspark, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció célrendszere tervezői változatának megvitatása kulturális szempontból
SZAKÉRTŐI MUNKACSOPORT	2013. január 24.	Szegedi Tudományegyetem GTK, DARFÜ Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség Nonprofit Kft., Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciója célrendszerének szakmai egyeztetése
SZOCIÁLIS MUNKACSOPORT	2013. február 7.	Csongrád Megyei Kormányhivatal, Csongrád Megyei Intézményfenntartó Központ, Szeged Megyei Jogú Város, Szeged-Csanád Egyházmegye, Napsugár Otthon, Aranysziget Otthon, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció célrendszere tervezői változatának megvitatása szociális szempontból

Partnerségi fórum megnevezése	Időpont	Meghívott szervezetek	Téma
OKTATÁSI MUNKACSOPORT	2013. február 7.	Klebsberg Intézményfenntartó Központ, Csongrád Megyei Kormányhivatal, Szeged Megyei Jogú Város, Szeged-Csanád Egyházmegye, Napsugár Otthon, Aranysziget Otthon, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció célrendszere tervezői változatának megvitatása oktatási szempontból
SZEGED KÖZPONTÚ VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTI TÉRSÉG MUNKACSOPORT	2013. március 7.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése
ENERGETIKA MUNKACSOPORT	2013. március 7.	ARCHENERG Regionális Megújuló Energetikai és Építőipari Klaszter, Aquaplus Kft., Phlegon Consult Kft., Építő-KITT Klaszter, Szegedi Tudományegyetem Környezettudományi Intézet, Dél-alföldi Termálenergia Klaszter, Geotermikus Szolgáltató Kft., ALThERM Kft., Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése, különös tekintettel az alternatív energiavertikum felépítésére
TÁJALAPÚ INTEGRÁLT VIDÉKFEJLESZTÉS MUNKACSOPORT	2013. március 7.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése
TISZÁNTÚLI IPAROSODÓ MEZŐVÁROSOK TÉRSÉGE MUNKACSOPORT	2013. március 8.	Csongrád Megyei Közgyűlés képviselői, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése
SZEGED MEGYEI JOGÚ VÁROS EGYEZTETÉS	2013. március 8.	Szeged Megyei Jogú Város munkatársai, Város-Teampannon Kft., Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése
CIVIL FÓRUM	2013. április 11.	Csongrád megyében működő civil szervezetek, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése
LEADER HACS TALÁLKOZÓ	2013. április 11.	Csongrád megyében működő LEADER HACS szervezetek, Csongrád Megyei Agrárkamara, Csongrád Megyei MVH Kirendeltség, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése
VÁLLALKOZÓI FÓRUM	2013. április 11.	Csongrád megyében működő civil szervezetek, Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Csongrád Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai	A megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő munkarész tervezői változatának egyeztetése

A Csongrád Megyei Közgyűlés a megyei területfejlesztési koncepció javaslattevő munkarészét egyeztetési eljárásra bocsátja. Az egyeztetési anyagot a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló **218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet** 18. § (5) bekezdés értelmében a következő szerveknek küldjük meg:

**Országos Területfejlesztési Tanács
Miniszterek**

- nemzetgazdasági miniszter
- nemzeti fejlesztési miniszter
- vidékfejlesztési miniszter
- belügyminiszter
- külügyminiszter

- közigazgatási és igazságügyi miniszter
- emberi erőforrások minisztere
- honvédelmi miniszter
- nemzetpolitikáért felelős tárca nélküli miniszter

Országos önkormányzati érdekszövetségek

- Kisvárosi Önkormányzatok Országos Érdekszövetsége
- Községek, Kistelepülések és Kistérségek Országos Önkormányzati Szövetsége
- Magyar Faluszövetség
- Megyei Jogú Városok Szövetsége
- Megyei Önkormányzatok Országos Szövetsége
- Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége
- Magyar Önkormányzatok Szövetsége

Érintett térségi fejlesztési tanácsok

- Duna-Tisza közti Homokhátsági Térségi Fejlesztési Tanács

Érintett megyei jogú városok

- Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata

Szomszédos megyei önkormányzatok

- Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat
- Békés Megyei Önkormányzat
- Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Önkormányzat

A jogszabályi előíráson túl célunk, hogy a megye minden szereplője hozzászólhasson, véleményével hozzájáruljon a tervezéshez, ezért az egyeztetési eljárásba a következő szervezetek kerülnek bevonásra:

- érintett területi államigazgatási szervek
- Kormányhivatal
- települési önkormányzatok
- kamarák
- vállalkozások
- LEADER helyi akciócsoportok
- civil szervezetek

Csongrád megye speciális geopolitikai helyzetéből adódóan szükséges megemlíteni a **partnerség határon átnyúló vonatkozásait**.

Szerbia északi területeivel gazdasági és társadalmi tekintetben is a szoros összefonódás a jellemző. Különös aktualitás, hogy együttműködési megállapodást írt alá Vajdaság Autonóm Tartomány és a Csongrád Megyei Önkormányzat. A földrajzi fekvésből adódóan olyan konkrét problémákat kell közösen leküzdeni, mint az elsivatagosodás, ezzel összefüggésben a vízgazdálkodás kérdése, vagy mint az egységes jéghárító rendszer kiépítése. A közlekedési infrastruktúra – különösen a vasút – fejlesztése szintén kölcsönös előnyöket rejt.

Románia csatlakozása az Európai Unióhoz számos adminisztratív gátat lebontott. A megye erős, élő kapcsolatokkal rendelkezik Arad és Temes megyével, melyet határon átnyúló pályázatok bizonyítanak.

A két országgal kialakult jó viszony intézményesített formái a 2009. december 10-én megalakult a „**Banat – Triplex Confinium**” Korlátolt Felelősségű Európai Területi Együttműködési Csoportosulás (BTC EGTC) 40 magyarországi, 40 romániai és 8 szerb önkormányzat együttműködésével. Kiemelkedően fontos szerepet tölt be a külkapcsolatok erősítésében és a partnerség kialakításában az 1997 óta aktívan működő szervezet: a **Duna-Körös-Maros-Tisza Regionális Együttműködés** (DKMT).

A megyei területfejlesztési koncepció és program tervezési folyamatának ütemterve a 2012. és 2013. évre vonatkozóan a következő:

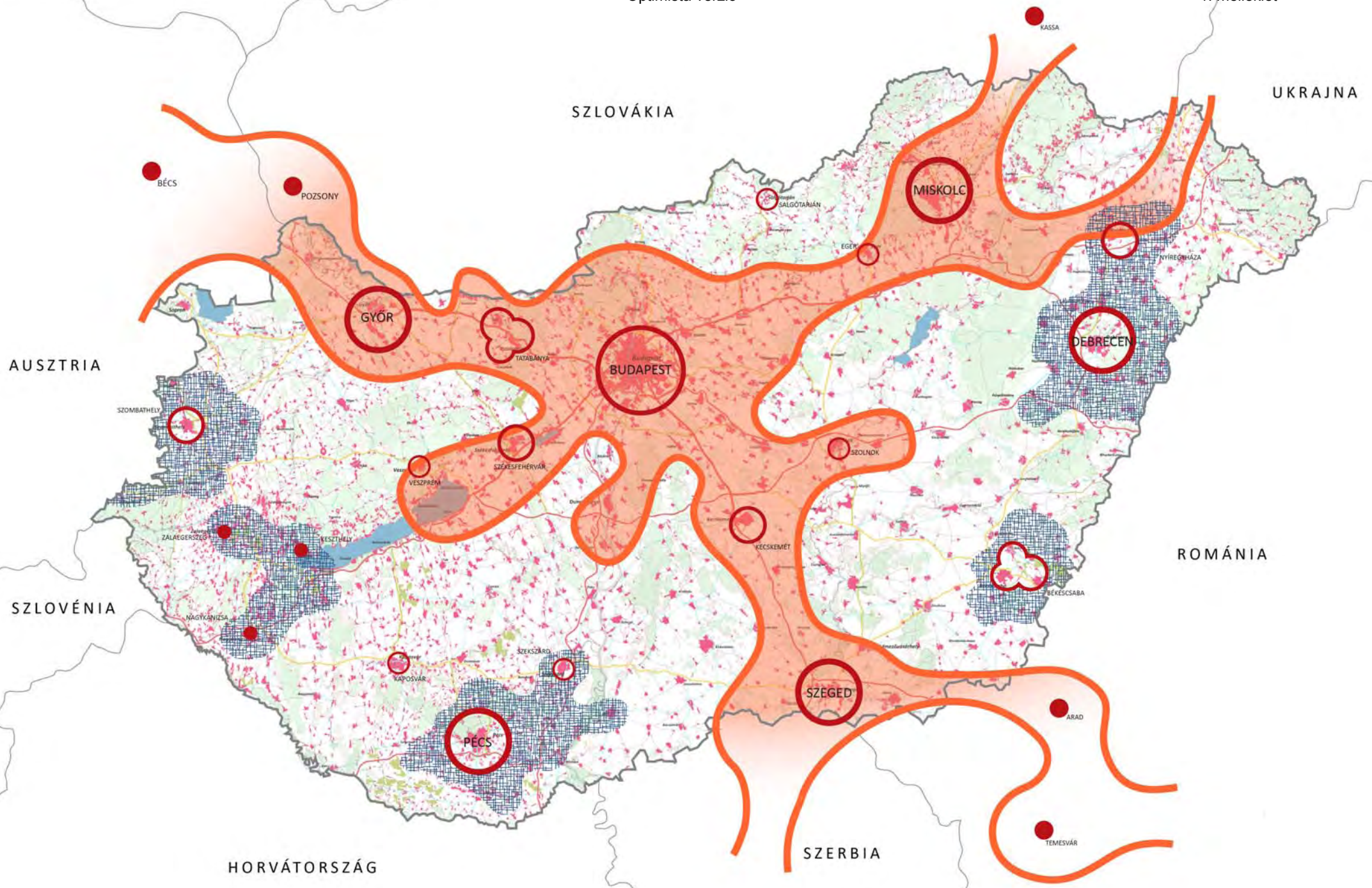
Ütemterv 2012.

Feladat/határidő (hónap)	3. hó	4. hó	5. hó	6. hó	7. hó	8. hó	9. hó	10. hó	11. hó	12. hó
CSMTEK helyzetfeltáró részének kidolgozása	[Green bar]									
KÖZGYŰLÉS: CSMTEK helyzetfeltáró része munkaanyagában foglaltak elfogadása, a munkaanyag megküldése minőségbiztosításra és minisztériumi egyeztetésre							2012. 09.14.			
A helyzetfeltáró munkarész egyeztetése							2012.09.30 - 2012.11.15.			
CSMTEK javaslattevő részének kidolgozása							[Green bar]			
KÖZGYŰLÉS: CSMTEK helyzetfeltáró részének további tervezés alapjául történő elfogadása										2012. 12.21.
KÖZGYŰLÉS: CSMTEK célrendszerének előzetes jóváhagyása										2012. 12.21.

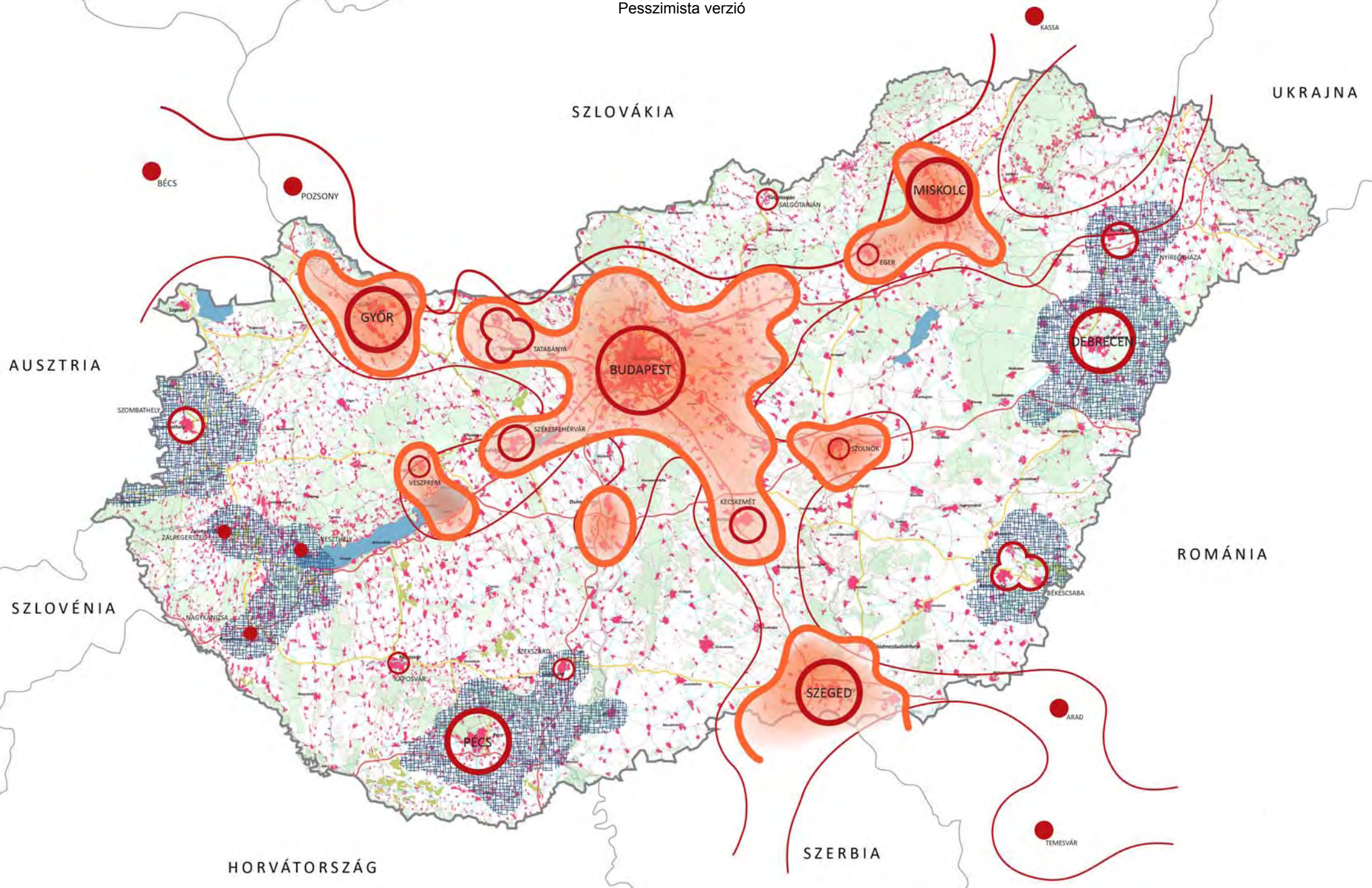
Ütemterv 2013.

Feladat/határidő (hónap)	1. hó	2. hó	3. hó	4. hó	5. hó	6. hó	7. hó	8. hó	9. hó	10. hó	11. hó	12. hó
CSMTEK javaslattevő részének kidolgozása	[Green bar]											
KÖZGYŰLÉS: CSMTEK javaslattevő munkarésze egyeztetési eljárásának megindítása			2013. 03.22.									
Egyeztetési eljárás (218/2009 (X.6.) Korm. rendelet alapján)			2013.03.22 - 2013.05.07.									
Területfejlesztési törvény alapján: területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter állásfoglalása					2013.05.10 - 2013.06.10							
KÖZGYŰLÉS: Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójáról szóló rendelet elfogadása						2013. 06.14.						
Csongrád Megye Területfejlesztési Stratégia és Program kidolgozása, jóváhagyása						[Green bar]						

TÉRSZERKEZETI JÖVŐKÉP - FEJLŐDÉSI TENGELEK KITERJEDÉSE, VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTOK

TÉRSZERKEZETI JÖVŐKÉP - FEJLŐDÉSI TENGELEK KITERJEDÉSE, VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONTOK

SZEGED KÖRNYÉKI VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT NAGYTÉRSÉGI KAPCSOLATAI

- INTERREGIONÁLIS KÖZÜTI FOLYOSÓK
- NEMZETKÖZI VASÚTI FOLYOSÓK
- ÚTHÁLÓZAT
- MEGYEHATÁR
- ORSZÁGHATÁR
- VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT
- REGIONÁLIS SZEREPŰ TÉRSZERVEZŐ KÖZPONT
- MEGYEI JELENTŐSÉGŰ TÉRSZERVEZŐ KÖZPONT
- TÉRSÉGI KÖZPONT

